

LINÓNGI YA MOSENZELI

EYEBISAKA BOKONZI YA YEHOVA

MASOLO YA BOYEKOLI MPO NA:
03-30/09/2018

ELILINGI YA EZIPELI: BULGARIE

Elilingi oyo ezali komonisa ndeko mobali moko na Bulgarie, azali koyekola Biblia na moto moko ya boloko, oyo amonisi bosepeleli

BASAKOLI
2475

BAYEKOLI YA BIBLIA
2950

BAYANGANI NA EKANISELI (2017)
5327

MAKAMBO OYO EZALI NA KATI

3 BAMIPESAKI NA BOLINGO NA BANGO MOKO —Na Myanmar

7 PJSO YA 03-09/09/2018 Olukaka ete nani andima yo?

Lelo oyo, bato mingi balukaka bandimama na mokili oyo mabe. Na lisolo oyo tokolobela ntina oyo tosengeli kotya makanisi na kondimama oyo eleki nyonso, kondima oyo Yehova andimaka basaleli na ye ya sembo. Tokolobela mpe ndenge oyo Yehova amonisaka ete andimi moto, mbala mosusu na ndenge moko ya kokamwa mpenza.

12 PJSO YA 10-16/09/2018 Miso na yo etalaka wapi?

Na lisolo oyo, tokotalela ntina oyo Moize moto ya sembo abungisaki libaku malamuna ya kokota na Mokili ya Ndaka. Tokozwa mpe lisalisi mpo na koyeba nini tokoki kosala mpo tokwea te na motambo oyo Moize akweaki na yango.

17 PJSO YA 17-23/09/2018 “Nani azali na ngámbo ya Yehova”

22 PJSO YA 24-30/09/2018 Tozali bato ya Yehova

Yehova nde akelá bato nyonso, na yango tosengeli kosambela kaka ye. Bato mosusu batosaka Nzambe te, kasi balobaka ete bazali sembo epai na ye. Na lisolo ya liboso, tokozwa mateya ya ntina mingi na lisolo ya Kaina, Salomo, Moize, mpe Arona. Na lisolo ya mibale, tokolobela ndenge oyo tokoki komonisa ete tozali na botondi mpo na libaku malamuna ya kokoma bato ya Yehova.

27 Moniselá “bato ya ndenge nyonso” motema mawa

30 Oyo okoki kosala mpo boyekoli na yo ya Biblia ezala malamuna mpe esepelisa yo mingi

32 MITUNA YA BATÁNGI

Zulunalo oyo ezali ya koteka te. Ebimisami mpo na koteya bato Biblia na mokili mobimba, mpe mbongo mpo na kosala mosala yango eutaka na makabo oyo bato bapesaka na bolingo na bango moko.

Mpo na kopesa likabo, kende na www.jw.org.

LINÓNGI YA MOSENZELI
EYEBISAKA BOKONZI YA YEHOVA

Soki liyebisi ezali te, mikapo ya Makomami euti na *Biblia—Libongoli ya Mokili ya Sika*.

The Watchtower (ISSN 0043-1087) Issue 9 July 2018 is published by Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc.; L. Weaver, Jr., President; G. F. Simonis, Secretary-Treasurer; 1000 Red Mills Road, Wallkill, NY 12589-3299, and printed by Watch Tower Bible and Tract Society of South Africa NPC, 1 Robert Broom Drive East, Rangeview, Krugersdorp, 1739. © 2018 Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania. Printed in South Africa.

July 2018

Vol. 139, No. 9 LINGALA

na Myanmar

“MBUMA ya kobuka ezali mingi, kasi basali bazali moke. Yango wana, bósenga Nkolo ya mosala ya kobuka mbuma atinda basali na mosala na ye ya kobuka mbuma.” (Luka 10:2) Makambo oyo ezali kosalema lelo na mboka Myanmar, eyokani na maloba wana ya Yesu oyo esili koleka mbula 2000. Mpo na nini? Na Myanmar, basakoli bazali soki 4200 oyo bazali kosakola nsango malamumu epai ya bato milio 55.

Kazuhiro ná Mari

Atako bongo, Yehova, “Nkolo ya mosala ya kobuka mbuma,” asimbaki motema ya ebele ya bandeko ya mikili ndenge na ndenge, mpe bayaki na ekólo ya Azia ya Sudi-Esti mpo na kopesa maboko na mosala ya kobuka mbuma na elimo. Nini etindaki bango bátika bamboka na bango? Ndenge nini basalisaki bango mpo báya na Myanmar? Mpe mapamboli nini bazwaka? Tiká tómona yango.

“BOYÁ, TOZALI NA MPOSA YA BABONGISI-NZELA!”

Mwa bambula liboso, maladi ya ndeke ezalaki koweisa ndeko **Kazuhiro**, oyo azali mobongisi-nzela na **Japon**, azalaki koyeba lisusu eloko te mpe bazalaki komema ye na lopitalo. Monganga ayebisaki ye ete asengeli kokumba motuka te na boumeli ya mbula mibale. Likambo yango etungisaki Kazuhiro. Amitunaki boye: ‘Nakosala nini mpo nakoba kosala mosala ya mobongisi-nzela, mosala oyo nalingaka mingi?’ Abondelaki mingi, asengaki Yehova afungolela ye nzela mpo akoba mosala ya mobongisi-nzela.

Kazuhiro alobi boye: “Nsima ya sanza moko, moninga na ngai oyo azalaki kopesa maboko na Myanmar ayo-kaki mokakatano oyo ekómelaki ngai. Abengaki ngai mpe alobaki ete: ‘Na Myanmar motuka oyo bato mingi basalelaka ezali nde bus. Soki oyei awa, okokoba mosala ya kosakola kozanga ete osalela motuka na yo moko!’ Natunaki monganga soki nakoki kosala mobembo na Myanmar. Nakamwaki ntango monganga ayanolaki ete: ‘Monganga moko ya Myanmar oyo atalelaka makambo ya bongo azali awa na Japon. Nakosala ete bokutana. Soki maladi yango ekweisi yo kuna akoki kosalisa yo.’ Namonaki ete Yehova nde apesaki ngai eyano na nzela ya monganga wana.”

Mbala moko, Kazuhiro akomelaki Betele ya Myanmar mpe amonisaki mposa na ye mpe ya mwasi na ye ya koya kosala kuna lokola babongisi-nzela. Kaka na nsima ya mikolo misato, Betele epesaki eyano oyo: “Boyá, tozali na mposa ya babongisi-nzela!” Kazuhiro ná mwasi na ye **Mari**, batekaki motuka na bango, bazwaki viza, mpe basombaki batike ya avio. Lelo oyo, bazali kopesa maboko na esengo nyonso na etuluku

Monique ná Li

ya monoko ya bajeste na Mandalay. Kazuhiro alobi boye: “Likambo yango esalaki ete tótya lisusu mote-ma mpenza na elaka ya Nzambe oyo ezali na Nze-mbo 37:5, oyo elobi: ‘Tikelá Yehova nzela na yo, mpe talelá ye, mpe ye moko akosala.’”

YEHOVA AFUNGOLI NZELA

Na 2014, Batatoli ya Yehova ya Myanmar bazwaki libaku ya koyamba bandeko na liyangani ya sipesia-le. Bandeko ebele ya bamboka mosusu mpe bayaki. Moko na bango ezali ndeko mwasi **Monique**, oyo azali na mbula 34, afandaka na **États-Unis**, alobi: “Nsi-ma ya liyangani, nabondelaki Yehova mpo na likambo mosusu nalingaki kosala na bomoi na ngai. Nasololaki mpe na baboti na ngai mpo na mikano na ngai ya elimo. Biso nyonso tomonaki ete nasengeli kozonga na Myanmar, kasi ezwaki mwa ntango mpe nasalaki mabondeli mingi liboso ya kozwa ekateli ya nsuka.” Monique alimboli mpo na nini esalemaki bongo.

Alobi: “Yesu alendisaki bayekoli na ye ‘báyeba mosolo boni ekosenga.’ Na yango namitunaki ete: ‘Nazali na mbongo oyo ekoki mpo na kokende esika mosusu? Nakozala na likoki ya kokokisa bamposa na ngai soki nazali kolekisa ntango mingi te na mosala ya mosu-ni?’” Abakisi boye: “Eumelaki te namonaki ete naza-li na mbongo mingi te mpo na kokende esika mosu-su.” Nini esalemaki mpo akenda?—Luka 14:28.

Monique alobi boye: “Mokolo moko patro na ngai ya mosala abengaki ngai. Nabangaki, nakanisaki ete akolongola ngai na mosala. Kasi, apesaki ngai maton-di mpo na mosala malamau nazalaki kosala. Mpe na nsima ayebisaki ngai ete abongisi makambo mpo na-zwa matabisi, mpe mbongo yango ezalaki motángo ya mbongo nazalaki koluka mpo na kofuta banyongo nazalaki na yango!”

Monique akendaki na Myanmar na sanza ya 12/2014. Alobi nini mpo na mosala na ye ya kosakola esika mposa ya basakoli ezali monene? Alobi boye: “Nazali na esengo mingi ndenge nazali awa. Nayekola-ka Biblia na bato misato, mpe moko na bango azali na mbula 67. Mpo na kopesa ngai mbote ayambaka ngai na mwa koseka. Ntango ayebaki ete nkombo ya Nzambe ezali Yehova, alelaki. Alobaki ete: ‘Ezali mbala ya liboso na bomoi na ngai nayoka ete nko-mbo ya Nzambe ezali Yehova. Ozali mwana moke, kasi oteyi ngai likambo eleki ntina oyo nasengelaki koyeba.’ Ngai mpe nalelaki. Makambo lokola oyo esalaka ete moto amiyoka mpenza malamau na bomoi na ye ntango akei kosakola esika mposa ya basakoli ezali monene.” Mikolo eleki, Monique azwaki libaku ya koka Eteyelo ya bapalanganisi ya nsango malamau ya Bokonzi.

Eloko mosusu oyo etindaki bandeko mosusu bákende kosakola na Myanmar ezali *Buku ya mobu 2013 ya Batatoli ya Yehova* oyo elobelaki ekólo yango. Ndeko mwasi **Li** oyo azali na mbula mwa moke koleka 30, ye mpe afandaki na **Azia ya Sudi-Esti**. Mosala na ye ezalaki kozwa ye ntango mingi, kasi masolo oyo ezali na *Buku ya mobu* yango etindaki ye akanisa mbala moko soki asengeli kokende kosala na Myanmar. Alo-bi boye: “Na 2014, ntango nakendaki liyangani ya si-pesiale na Yangon (Rangoun), nakutanaki na ndeko mobali moko ná mwasi na ye oyo bakendaki kosakola esika mposa ezali monene na teritware ya monoko ya Chinois, na ekólo Myanmar. Lokola nalobaka Chi-nois, nazwaki ekateli ya kokende na Myanmar mpo na kopesa maboko na etuluku ya monoko yango. Ngai ná Monique tokendaki na Mandalay. Yehova asungaki biso tózwa mosala ya kotángisa na eteyelo moko, oyo ezalaki kozwa biso ntango mingi te, mpe tozwaki nda-ko ya kofutela kaka pembeni wana. Atako molunge ezalaka mpe mikakatano mosusu, nazali kosepela mi-ningi na mosala ya kosakola awa. Bato ya Myanmar bazali na bomoi ya mindondo te, kasi bazali na bokonde mpe basepelaka kopesa ntango na bango mpo na koyoka nsango malamau. Ezali mpenza esengo komo-na ndenge Yehova azali kokolisa mosala na ye. Naza-li na kondima mpenza ete Yehova nde alingi nazala awa na Mandalay.”

YEHOVA AYOKAKA MABONDELI

Bandeko ebele oyo bakendá kosakola esika mposa ya basakoli ezali monene bamonaki nguya ya libondeli. Tózwa ndakisa ya **Junpei** oyo azali na mbula 37 mpe

- 1 Simone ná Anna
- 2 Nao ná Jumpei
- 3 Jane, Danica, Rodney mpe Jordan

mwasi na ye **Nao**, oyo azali na mbula 35. Bapesaká maboko na lisangá ya elobeli ya bajeste na **Japon**. Mpo na nini bakendaki na Myanmar? Ndeko Jumpei alobi boye: “Banda kala, ngai ná mwasi na ngai tozalaki na mokano ya kokende kosakola na mboka mosusu, esika mposa ya basakoli ezali monene. Ndeko mobali moko ya lisangá na biso ya elobeli ya bajeste na Japon akendaki na Myanmar. Atako tozalaki na mbongo mingi te, biso mpe tokendaki na Myanmar na sanz za ya 05/2010. Bandeko bayambaki biso malam mpenza!” Mpo na teritware ya elobeli ya bajeste, alobi boye: “Mosala ya kosala ezali mingi. Ntango tolakisaka bavideo ya elobeli ya bajeste, yango ekamwisaka mpenza bato oyo tokendaka kotala. Tozali mpenza na esengo ndenge tozwaki ekateli ya kokende kosalela Yehova kuna!”

Jumpei ná Nao bazwaki mbongo wapi? Balobi boye: “Nsima ya mbula misato, tosalelaki mbongo oyo tozalaki na yango mpe tozalaki lisusu na mbongo ya kofuta ndako te mpo na mbula oyo elandaki. Ngai ná mwasi na ngai tobondelaki mingi. Tozwaki mokanda oyo eutaki na Betele mpe basengaki biso tósala mosala ya mobongisi-nzela monene mpo na mwa ntango, likambo oyo tokanisaki te! Totyelaki Yehova motema, mpe tomonaki ete asundolaki biso ata moke te. Asalisi biso na makambo mingi.” Mikolo eleki, Jumpei ná Nao bakotaki eteyelo ya bapalanganisi ya nsango malam mpe Bokonzi.

YEHOVA AZALI KOSIMBA MITEMA YA BATO MINGI

Nini etindaki **Simone**, ndeko mobali oyo azali na mbula 43, moto ya **Italie**, ná mwasi na ye **Anna**, oyo azali na mbula 37, moto ya **Nouvelle-Zélande**, báke-

nde na Myanmar? Anna ayanoli boye: “Ezalaki lisolo ya Myanmar oyo ezali na *Buku ya mobu 2013!*” Simone alobi: “Ezali mpenza libaku malam kozala awa na Myanmar. Awa bomoi ezali mindondo te, mpe nakoki kopesa ntango mingi na mosala ya Yehova. Ezali mpenza esengo komona ndenge Yehova azali kotyela biso likebi ntango tozali kosala esika mposa ya basakoli ezali monene.” (Nzembo 121:5) Anna abakisi boye: “Naino nayoká esengo ya boye te. Tozali na bomoi ya mindondo te. Nalekisaka ntango mingi elongo na mobali na ngai, mpe boninga na biso ekómi lisusu makasi. Tozwi mpe baninga malam mpe sika. Awa bato bakaniselaka Batatoli ya Yehova mabe te, mpe ndenge batyaka likebi ntango tozali kosakola ekamwisaka mpenza!” Na ndenge nini?

Anna alobi: “Mokolo moko na wenze nasakwelaki mwana-kelasi moko ya Iniversite mpe toyokanaki tókutana lisusu. Ntango nakendaki kotala ye, abengaki baninga na ye mosusu. Mbala oyo elandaki, abakisaki baninga na ye mosusu. Mbala mosusu oyo elandaki, ayaki na bato ebele koleka. Lelo nayekolaka na bato mitano kati na bango.” Simone alobi boye: “Na mosala ya kosakola bato bayambaka biso malam mpe balingaka koyeba makambo ya sika. Bato mingi basepelaka. Bisó nde tozali na ntango mingi te mpo na kolandela bato nyonso oyo basepelaka.”

Makambo nini mpenza moto asengeli kosala mpo na kozwa ekateli ya kokende na Myanmar? **Mizuho** oyo azali moto ya **Japon**, alobi boye: “Banda kala, ngai ná mobali na ngai, **Sachio**, tozalaki na mposa ya kokende kosala na mboka mosusu, esika mposa ya basakoli ezali monene, kasi toyebaki te esika nini tókende. Nsima ya kotángá *Buku ya mobu 2013* oyo elobeli Myanmar, bandakisa ya malam oyo ezalaki kuna

4 Sachio ná Mizuho

5 Trazel

6 Oliver ná Anna

esimbaki mpenza motema na biso mpe tobandaki kokanisa soki tokoki kokende kopesa maboko kuna.” Sachio abakisi boye: “Tozwaki ekateli ya kokende na Yangon, engumba monene ya Myanmar, na boumeli ya poso moko mpo na kotala ndenge ezali. Mobembo mokuse wana endimisaki biso mpenza ete tosengeli kokende kuna.”

OKOKI KONDIMA KOKENDE?

Rodney ná mwasi na ye **Jane**, bazali bato ya **Australia**, bango mibale bazali na mbula mwa moke koleka 50, elongo na mwana na bango ya mobali **Jordan** mpe mwana na bango ya mwasi **Danica**, bapesaka maboko na Myanmar kobanda 2010. Rodney alobi boye: “Komona ndenge bato bazali na mposa ya koyoka Liloba ya Nzambe ezali mpenza kosimba motema na biso. Nazali mpenza kosenga mabota mosusu ete bango mpe bakende kopesa maboko na bamboka lokola Myanmar.” Mpo na nini? “Mpo koya awa esali ete libota mobimba ekoma na boyokani makasi na Yehova! Bilinge mingi batyaka makanisi nyonso na batelephone na bango, mituka, mosala mpe bongo na bongo. Bana na biso balekisa ntango na koyekola maloba ya sika mpo na kosalela yango na mosala ya kosakola. Basalaka makasi bayekola ndenge ya kosolola na bato oyo bamesana te na Biblia, ndenge ya kopesa eyano na makita ya lisanga, mpe lisusu bamipesi mpenza na makambo mosusu oyo etali losambo na biso.”

Oliver, ndeko mobali oyo azali na mbula 37 mpe azali moto ya **États-Unis**, amonisi ntina oyo azali kose nga ete bato mosusu bakende kopesa maboko esika mposa ezali monene, alobi: “Kokende kosalela Yehova esika omesani te ezali na matomba mingi. Kotika mboka na ngai esalisi ngai nakoma na kondima makasi mpe natyela Yehova motema ata soki nakutani na likambo nini. Kosala elongo na bato oyo oyebaki te liboso, kasi oyo bozali na bango bindimeli moko esalisaki ngai namona ete eloko moko te na mokili ezali na ntina koleka Bokonzi ya Nzambe.” Lelo oyo, Oliver ná mwasi na ye, **Anna**, bazali kokoba kopesa maboko na molende nyonso na lisanga ya monoko ya Chinois.

Trazel, ndeko mwasi moko ya mbula 52, azali moto ya **Australie**, mpe apesaka maboko na Myanmar kobanda 2004. Alobi boye: “Nasengi baoyo bakoki kokende kosala esika mposa ezali monene, basala yango. Namoni mpenza ete soki ozali na mposa ya kosala, Yehova akopambola milende na yo. Natikalá kokanisa ata moke te ete nakozala na bomoi ya boye. Ezali bomoi eleki malamu mpe etondi na mapamboli oyo nakokaki kokanisa te.”

Tiká ete maloba ya kolendisya ya bandeko oyo bakendá kopesa maboko na Myanmar, esimba motema na yo mpe otala soki okoki kokende kosakola na bateriware oyo basakolá naino te. Ya solo, bandeko oyo bakendá kopesa maboko esika mposa ezali monene bazali kobelesa ete: “Tobondeli yo, leká na Myanmar kosalisa biso!”

Olukaka ete nani andima yo?

“Mpo Nzambe azangi boyengebene te mpo abosana mosala na bino mpe bolingo oyo bomoniselaki nkombo na ye.”—BAEBRE 6:10.

OYOKAKA ndenge nini ntango moto oyo oyebi mpe omemya-ka abosani nkombo na yo to mpe azali koyeba yo lisusu te? Ekokiki mpenza kolembisa yo nzoto. Mpo na nini? Mpo moto nyonso azalaka na mposa ete báye ba ye. Kasi tolingaka ete básuka kaka te na koyeba biso. Tolingaka báye ba bomoto na biso mpe bándi-ma mosala oyo tosalí.—Mitángo 11:16; Yobo 31:6.

² Kasi soki tokebi te, mposa na biso ya koluka ete bato báye ba biso ekoki koleka ndelo mpe kokóma mabe. Mokili ya Sata-na elingi ete tókóma na mposa ya koyebana mingi mpe tómimo-na ete tozali na ntina koleka. Soki esalemi bongo, tokopesa te Tata na biso ya likoló, Yehova Nzambe lokumu mpe losambo oyo ebongi na ye.—Emoniseli 4:11.

³ Na mikolo ya Yesu, bakonzi mosusu ya mangomba bazalaki na makanisi mabe na likambo etali koluka kondimama. Yesu

1. Bisó nyonso tozalaka na mposa ya nini?

2, 3. Nini ekoki kokóma soki tozali na mposa makasi ya koluka ete bato báye ba biso? (Talá elilingi ya ebandeli.)

NZEMBO: 39, 30

OKOPESA EYANO NINI?

Koyebana nini eleki malamú?

Nini ekotinda biso tókóma na mposa makasi ete Yehova andima biso?

Ndenge nini Yehova andimaki Maria ná Yesu?

akebisaki bayekoli na ye ete: “Bókeba na bakomeli oyo balingaka kolekaleka na bazambala mpe balingaka bambote na bazando mpe bakiti ya liboso na basinago-ga mpe bisika ya lokumu mingi na ntango ya bilei ya mpokwa.” Mpe abakisaki boye: “Bakozwa lisambisi moko ya makasi koleka.” (Luka 20:46, 47) Kasi, Yesu akumisaki mwasi mobola oyo mobali akufá na ndenge apesaki mbongo ya bibende mibale ya motuya moke mpenza, oyo mbala mosusu moto te amonaki likambo asalaki. (Luka 21:1-4) Na ntembe te, ndenge oyo Yesu azalaki kotalela koyebana ekesanaki na basusu. Lisolo oyo ekosalisa biso tózala na makanisi ebongi na oyo etali koyebana, makanisi oyo Yehova alingi tózala na yango.

KOYEBANA OYO ELEKI MALAMU

4 Koyebana nini eleki malamumu? Ezali te koyebana oyo bato mingi balukaka na nze-la ya bakelasi ya milai, kosala mombongo oyo efutaka malamumu, to mpe koluka kokóma moto monene na lisano moko oyo eyebani mingi na mokili. Ntoma Paulo amonisaki koyebana oyo eleki malamumu, ntango alobaki ete: “Sikoyo lokola boyebi Nzambe, to mpe sikoyo **lokola Nzambe ayebi bino**, ndenge nini bozali lisusu kozongela makambo mikemike ya mpamba mpe oyo ezangá ntina mpe bolingi lisusu kozala baombo na yango?” (Bagalatia 4:9) Ezali mpenza libaku malamumu ndenge ‘Nzambe ayebi biso’ mpo azali Moyangeli ya Molóngó mobimba! Yehova ayebi biso malamumu, alingaka biso mpe alingi ete tózala na boyokani malamumu na ye. Akelá biso mpo tózala baninga na ye. —Mosakoli 12:13, 14.

5 Yehova azalaki kondima Moize. Nta-

4. Koyebana nini eleki malamumu, mpe mpo na nini?

5. Tosengeli kosala nini mpo Nzambe ayeba biso?

ngo ayebisaki Yehova ete: “Salá ete naye-ba banzela na yo,” Yehova ayanolaki ye ete: “Likambo oyo mpe, oyo olobi, nako-sala yango, mpo ondimami na miso na ngai mpe naye-bi yo na nkombo.” (Kobima 33:12-17) Yehova ayebi mokomoko na **biso**. Kasi tokosala nini mpo tókóma bani-nga na ye? Tosengeli kolinga ye mpe kope-sa ye bomoi na biso.—**Tángá 1 Bakorinti 8:3.**

6 Tosengeli kobatela boyokani malamumu oyo tozali na yango na Tata na biso ya likoló. Ndenge moko na bakristo ya Galatia, biso mpe tosengeli koboya kozala baombo ya “makambo mikemike ya mpamba mpe oyo ezangá ntina.” (Bagalatia 4:9) Bakristo ya Galatia bakolaki na elimo mpe Nzambe ayebaki bango. Kasi, Paulo alobaki ete kaka bandeko yango bazalaki “lisusu kozongela” makambo ezangá ntina. Ezalaki lokola Paulo atunaki bango ete: ‘Mpo na nini bozongeli kosalela kaka makambo ya mpambampamba mpe oyo ezangá ntina?’

7 Likambo yango ekoki mpe kokómela biso lelo oyo? Εε, ekoki mpe kokóma. Ndenge moko na Paulo, ntango toyambaki solo, mbala mosusu totikaki koluka lokumu na mokili ya Satana. (**Tángá Bafilipi 3:7, 8.**) Ntango mosusu toboyaki ebongiseli moko efutela biso mbongo mpo na kotángá ofele, toboyaki mosala ya malamumu, to libaku ya kozwa mbongo mingi. Mbala mosusu tolingaki koyebana mingi to kokóma na bozwi mingi mpo toyebi kobeta miziki to kosala masano moko boye. Kasi totikaki nyonso wana. (Baebre 11:24-27) Ekozala likambo ya bozoba koyoka mawa mpo na bikateli ya malamumu tozwaki mpe kakanisa ete bomoi na biso elingaki kozala malamumu soki tósálaka makambo oyo toti-

6, 7. Nini ekoki kobebisa boninga na biso na Yehova?

ká! Likanisi wana ekoki kotinda biso tózo-ngela makambo ya mokili oyo, biloko oyo tomonaki ete ezali “makambo mikemike ya mpamba.”*

KOLISÁ MPOSA YA KONDIMAMA NA YEHOVA

⁸ Ndenge nini tokoki kokómisa makasi mposa na biso ya koluka ete Yehova andima biso, kasi mokili te? Ya liboso, **Yehova andimaka ntango nyonso baoyo basalelaka ye na bosembo mpenza. (Tángá Baebre 6:10; 11:6)** Yehova azwaka mosaleli na ye nyonso na motuya, mpe amonaka ete koboya kondima bango, ezali mpenza “kozanga boyengebene” mpe ayebaka ntango nyonso “bato na ye.” (2 Timote 2:19) Yehova “ayebi nzela ya bayengebene,” mpe ayebi ndenge ya kobikisa bango. —Nzembo 1:6; 2 Petro 2:9.

⁹ Na kala, makambo oyo Yehova asalaki emonisaki ete ayebaki bato na ye malamumu. (2 Ntango 20:20, 29) Na ndakisa, kanisá ndenge abikisaki basaleli na ye na Mbu Motane ntango mampinga ya nguya ya basoda ya Farao ezalaki kolanda bango. (Kobima 14:21-30; Nzembo 106:9-11) Ezalaki mpenza likambo ya kokamwa mpo bato ya ntango wana bazalaki kolobela yango tii nsima ya mbula soki 40. (Yosua 2:9-11) Na ntembe te, koyeba ete Yehova alingaki basaleli na ye na ntango ya kala mpe abikisaki bango ezali mpenza kolendisa biso, mpo mosika te Goge ya Magoge ekobundisa biso! (Ezekiele 38:8-12) Na ntango yango, tokozala mpenza na esengo ndenge

* Mabongoli mosusu ya Biblia esaleli maloba “ezangá nguya mpe ntina te,” “biloko ya petepete mpe ya mpamba.”

8. Nini ekoki kokómisa makasi mposa na biso ya koluka ete Yehova andima biso?

9. Pesá bandakisa oyo emonisi ndenge Yehova andimaki basaleli na ye?

tokoluka ete Nzambe andima biso, kasi mokili te.

¹⁰ Ya mibale, tosengeli kotya motema ete **Yehova akoki koyeba biso na ndenge oyo tokokaki kokanisa te.** Soki bato bazali kosala makambo ya malamumu kaka mpo bato bákumisa bango, Yehova akopesa bango mbano te. Mpo na nini? Mpo Yesu alobaki ete soki bato bazali kokumisa bango, mbano na bango nyonso yango wana. (**Tángá Matai 6:1-5.**) Kasi, Yehova “atalaka uta na esika ya kobombana” bato oyo basalelaka basusu makambo ya malamumu, atako bazali komona bango te. Yehova amonaka oyo basalaka mpe apambolaka bango. Na bantango mosusu Yehova apesaka basaleli na ye mbano na ndenge oyo bakokaki kokanisa te. Tólobela mwa bandakisa yango.

YEHOVA ATYELAKI ELENGE MWASI MOKO LIKEBI

¹¹ Yehova aponaki Maria, elenge mwasi moko ya komikitisa mpo azala mama ya Mwana na ye, Yesu. Maria azalaki kofanda na Nazarete, engumba moko ya moke oyo ezalaki mosika na Yerusaleme mpe tempelo na yango ya kitoko. (**Tángá Luka 1:26-33.**) Mpo na nini Maria azwaki libaku wana? Anzeli Gabriele ayebisaki ye ete ‘Nzambe amoniselaki ye boboto.’ Makambo oyo Maria ayebisaki Elizabeti mwa moke na nsima, emonisaki ete azalaki mpenza moninga ya Yehova. (Luka 1:46-55) Ya solo, Yehova atyelaki Maria likebi, mpe apambolaki ye na ndenge ya kokamwa mpo azalaki sembo epai na ye.

¹² Yehova ayebisaki banani ete Yesu

10. Likambo nini mosusu tosengeli kobosana te mpo na oyo etali koyebana na Yehova?

11. Ndenge nini Yehova andimaki Maria?

12, 13. Ndenge nini Yesu akumisamaki ntango abotamaki mpe ntango Maria amemaki ye na tempelo nsima ya mikolo 40?

abotami? Ayebisaki ata moto moko te ya lokumu to mokonzi moko na Yerusaleme to na Beteleme. Kasi, atindaki baanzelu mpe babimelaki babateli ya mpate, bato ya komikitisa oyo bazalaki kobatela mpate na bango na elanga, libándá ya Beteleme. (Luka 2:8-14) Na nsima, babateli ya mpate yango bakendaki kotala mwana oyo abotamaki. (Luka 2:15-17) Yozefe ná Maria bakamwaki komona ndenge Yesu akumisamaki. Ndenge oyo Yehova asalaka makambo ekeseni mpenza na Zabolo. Ntango Satana atindaki bato ya astroloji bákende kotala Yesu mpe baboti na ye, moto nyonso na Yerusaleme ayebaki ete Yesu abotami, mpe ekótisaki mobulungano. (Matai 2:3) Na yango, bana mosusu ebele babomamaki na nsima. —Matai 2:16.

¹³ Mobeko oyo Yehova apesaki Bayisraele elobaki ete soki mwana mobali abotami, nsima ya mikolo 40 mama asengelaki kopesa Yehova mbeka. Na yango, Maria, Yozefe ná Yesu basalaki mobembo ya kilometre soki 9, kolongwa Beteleme tii Yerusaleme. (Luka 2:22-24) Mbala mosusu na nzela Maria azalaki komituna soki nganga-nzambe akosala likambo moko mpo na kokumisa Yesu. Yesu akumisamaki, kasi na ndenge oyo Maria azalaki kokanisa te. Yehova aponaki Simeone, mobali moko oyo azalaki “moyengebene mpe abangaka Nzambe” mpe aponaki Ana, mosakoli moko ya mwasi oyo mobali akufá mpe akómaki na mbula 84, mpo básakola ete Yesu akokóma Masiya to Kristo oyo alakamaki. —Luka 2:25-38.

¹⁴ Lokola Maria abókólaki Yesu mpe abatelaki ye malamú, Yehova akobaki kondima ye? Εε. Kutu Nzambe akomisaki na Biblia makambo mosusu oyo Maria alobaki mpe asalaki. Emonani ete Maria azalaki lisusu te

14. Mbano nini Yehova apesaki Maria?

na likoki ya kotambola elongo na Yesu na boumeli ya mbula misato na ndambo ntango azalaki kosakola. Mbala mosusu mpo mobali na ye akufaki, yango wana asengelaki kotikala na Nazarete. Ya solo, amonaki te makambo mosusu ebele ya malamú oyo Yesu asalaki. Kasi ntango Yesu akufaki azalaki wana. (Yoane 19:26) Na nsima Maria azalaki na Yerusaleme elongo na bayekoli ya Yesu liboso bázwá elimo santu na pante-kote. (Misala 1:13, 14) Na ntembe te, atyamaki mafuta elongo na bayekoli oyo bazalaki wana. Soki esalemaki bongo, yango emonisi ete azwaki libaku ya koyangela elongo na Yesu na likoló mpo na libela. Ezali mpenza mbano moko kitoko mpo na mosala na ye ya sembo!

YEHOVA ANDIMAKI MWANA NA YE

¹⁵ Yesu aboyaki lokumu oyo eutaki epai ya bakonzi ya mangomba to ya politiki. Kasi mbala misato mongongo ya Yehova eyokanaki na likoló mpo na komonisa Mwana na ye ete alingaka ye. Yango elendisaki Yesu mingi mpenza! Kaka ntango Yesu azwaki batisimo na ebale Yordani, Yehova alobaki boye: “Oyo azali Mwana na ngai ya bolingo, oyo nandimi.” (Matai 3:17) Emonani ete longola Yesu, kaka Yoane Mobatisi nde ayokaki maloba wana. Mbula soki moko na nsima liboso Yesu akufa, bantoma na ye misato bayokaki ndenge Yehova alobaki mpo na Yesu ete: “Oyo azali Mwana na ngai ya bolingo, oyo nandimi; bóyoka ye.” (Matai 17:5) Mpe ya nsuka, Yehova asololaki lisusu na Yesu, mwa mikolo liboso Yesu akufa.—Yoane 12:28.

¹⁶ Yesu ayebaki ete bato bakobenga ye

15. Ndenge nini Yehova andimaki Yesu ntango azalaki awa na mabele?

16, 17. Ndenge nini Yehova akumisaki Yesu na ndenge moko ya kokamwa mpenza?

mofingi mpe akokufa liwa moko ya nsɔni. Kasi, abondelaki ete mokano ya Nzambe esalema kasi oyo ya ye te. (Matai 26:39, 42) “Ayikelaki nzete ya mpasi mpiko, atyolaki nsɔni” mpo alingaki ete andimama na Tata na ye, kasi na bato ya mokili te. (Baebre 12:2) Ndenge nini Yehova amonisaki ete andimaki Yesu?

17 Ntango Yesu azalaki awa na mabele, abondelaki mpo na kozongela nkembo oyo azalaki na yango na likoló elongo na Tata na ye. (Yoane 17:5) Biblia emonisi te ete Yesu alukaki kozwa nkembo koleka oyo akanisaki. Alukaki te ete azwa mbano ndenge asalaki mokano ya Yehova awa na mabele. Kasi Yehova asalaki nini? Akumisaki Yesu na ndenge moko ya kokamwa. Ntango Nzambe asekwisaki ye, mpe azongaki na likoló, “atombolaki ye likoló koleka.” Mpe akómisaki Yesu ekelamu ya elimo oyo akokufa lisusu te, eloko oyo apesaki ata moto mosusu te liboso!* (Bafilipi 2:9; 1 Timo-

* Ekokaki kozala ete Yesu akanisaki te kozwa mbano yango mpo ata esika moko te Makomami ya Ebre elobelaki ekelamu ya elimo oyo azali na nzoto oyo ekoki kokufa te.

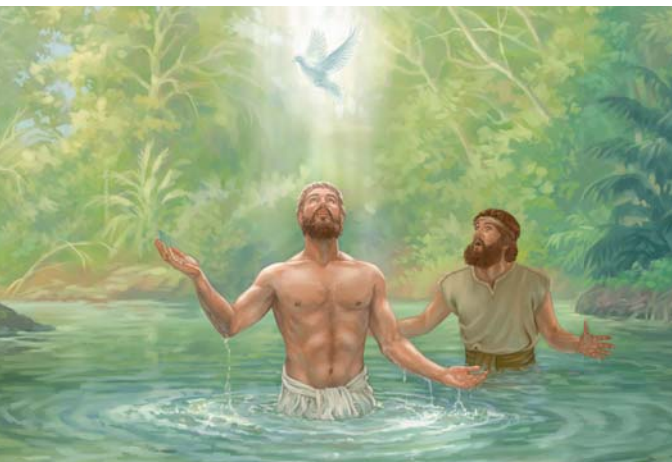
te 6:16) Ndenge oyo Yehova andimaki Yesu mpo na mosala na ye ya sembo, ezali mpenza kokamwisa!

18 Nini ekosalisa biso tóluka kondimama na Yehova, kasi na mokili te? Tosengeli kolya motema ete Yehova ayebaka **ntango nyonso** basaleli na ye ya sembo mpe apesaka bango mbano, mpe mbala mingi asalaka yango na ndenge oyo **bakoki kokanisa te**. Tokoki kaka komeka kokanisa ndenge oyo Yehova akopesa biso mbano na mikolo ezali koya. Kasi mpo na sikoyo, ntango tozali koyika mpiko na mikakatano mpe bampasi na mokili oyo mabe, tosengeli kobosana te ete mokili oyo ezali koleka. Na yango, ata soki mokili endimi biso, ekozala ya ntango molai te mpo ezali koleka. (1 Yoane 2:17) Tata na biso ya bolingo, Yehova akobosana soki moke te mosala na biso mpe bolingo oyo tozali komonisela nkombo na ye mpo “azangi boyengebene te.” (Baebre 6:10) Na ntembe te, akomonisa ete andimi biso, mbala mosusu na ndenge oyo tokanisaki ata moke te!

18. Nini ekosalisa biso tóluka ete Yehova andima biso, kasi mokili te?

Ndenge oyo Yehova andimaki Mwana na ye eteyi yo nini?

(Talá paragafe 15-17)

Miso na yo etalaka wapi?

“Natomboli miso na ngai epai na yo, Ee Yo oyo ozali kofanda na likoló.”—NZEMBO 123:1.

NZEMBO: 143, 124

OKOPESA EYANO NINI?

Kotala epai ya Yehova elimboli nini?

Mpo na nini Moize abungisaki libaku ya kokota na Mokili ya Ndaka?

Mateya nini tokoki kozwa na makambo ekómelaki Moize?

TOZALI kobika na “ntango moko ya mpasi mpenza” oyo eto-ndi na “mikakatano.” (2 Timote 3:1) Mpe bomoi ekokóma lisusu mpasi koleka liboso Yehova abebisa mokili oyo mabe mpe atya kimya ya solosolo awa na mabele. Na yango, tose ngeli komituna boye: ‘Natalaka epai ya nani mpo na koluka lialisi mpe litambwisi?’ Mbala mosusu okoki koloba “natalaka epai ya Yehova,” mpe yango ezali eyano eleki malamumu.

² Kotala epai ya Yehova elimboli nini? Mpe ndenge nini tokoki komindimisa ete miso na biso etalaka epai ya Yehova ntango tozali na mikakatano? Bambula ebele liboso, mokomi moko ya Biblia alimbolaki ntina oyo tosengeli mpenza kotala epai ya Yehova ntango tozali na mposa ya lialisi. (**Tángá Nzembo 123:1-4.**) Alobaki ete ntango totalaka epai ya Yehova, ezali lokola mosaleli oyo azali kotala epai ya nkolo na ye. Na ndenge nini? Mosaleli atyaka motema ete nkolo na ye akopesa ye bilei mpe akobatela ye. Kasi asengeli mpe kotala nkolo na ye ntango nyonso mpo na koyeba likambo oyo nkolo na ye alingi ete asala, mpe na nsima asengeli kosala yango. Ndenge moko mpe, tosengeli koyekola Liloba ya Nzambe moko-

1, 2. Kotala epai ya Yehova elimboli nini?

lo na mokolo mpe malamumalamu mpo na koyeba likambo oyo Yehova alingi tósala, mpe na nsima tosengeli kosala yango. Na yango, tokoki komindimisa ete Yehova akosalisa biso ntango tozali na mposa ya lialisi.—Baefese 5:17.

³ Atako toyebi ete tosengeli ntango nyonso kotala epai ya Yehova, kasi na bantango mosusu tobosanaka kosala yango. Yango ekómelaki Marta, moninga ya Yesu. Akómaki “komitungisa na ebele ya misala oyo azalaki kosala.” (Luka 10:40-42) Soki Marta, moto ya sembo amitungisaki mpo na makambo mosusu, atako Yesu azalaki wana elongo na ye, tosengeli kokamwa te soki biso mpe tokómi komitungisa mpo na makambo mosusu. Na yango, nini ekoki kosala ete tótika kotala epai ya Yehova? Na lisolo oyo, tokomona ndenge oyo makambo ya bato mosusu ekoki kolongola likebi na biso. Mpe tokomona ndenge oyo tokoki kokoba kotala epai ya Yehova.

MOTO YA SEMBO ABUNGISI LIBAKU

⁴ Na ntembe te Moize atalaki epai ya Yehova mpo na koluka litambwisi. Biblia elobi ete “atikalaki ngwi lokola nde azalaki komona Moto oyo amonanaka te.” (**Tángá Baebre 11:24-27.**) Elobi lisusu ete “mosakoli moko abimá naino te na Yisraele lokola Moize, oyo Yehova aye-baki ye mpenza boye na elongi.” (Koli-mbola Mibeko 34:10) Kasi, atako Moize azalaki mpenza moninga ya Yehova, abungisaki libaku ya kokota na Mokili ya Ndaka. (Mitángó 20:12) Likambo nini asalaki?

3. Nini ekoki kosala ete tótika kotala epai ya Yehova?

4. Mpo na nini tokoki kokamwa ndenge Moize abungisaki libaku ya kokota na Mokili ya Ndaka?

⁵ Pene ya sanza mibale nsima ya kobima na Ezipito, mpe liboso ya kokota na Mokili ya Ndaka, likambo moko ya mpasi esalemaki. Bana ya Yisraele babandaki komilelalela mpo mai ezalaki te. Bakómaki koimaima mpo na Moize, lokola makambo ekómaki ndongo, “Moize abelaki Yehova ete ‘nakosala nini na bato oyo? Etikali moke bábamba ngai mabanga!’” (Kobima 17:4) Yehova apesaki Moize malako ya polele. Ayebisaki ye azwa nzete mpe abeta na libanga na Horebe. Biblia elobi: “Moize asalaki bongo na miso ya mikóló ya Yisraele.” Na nsima mai ebandaki kobima mpe Bayisraele bazwaki mai ebele mpe batikaki koimaima.—Kobima 17:5, 6.

⁶ Biblia elobi ete Moize apesaki esika yango nkombo Masa, oyo elimboli “komeka” mpe Meriba oyo elimboli “koswanisa.” Mpo na nini? “Mpo na koswanisa oyo bana ya Yisraele baswanisaki Moize mpe mpo bamekaki Yehova, na ndenge bazalaki koloba ete: ‘Yehova azali kati na biso to te?’”—Kobima 17:7.

⁷ Yehova amiyokaki ndenge nini na likambo oyo esalemaki na Meriba? Amonaki ete bana ya Yisraele batombokelaki ye mpe bokonzi na ye, kasi kaka Moize te. (**Tángá Nzembo 95:8, 9.**) Bana ya Yisraele basalaki mpenza mabe. Na libaku wana, Moize asalaki malamumalamu ndenge atalaki epai ya Yehova mpe alandaki malamumalamu malako na ye.

⁸ Nzokande, mbula soki 40 na nsima, likambo ya ndenge wana esalemaki lisusu. Bayisraele bakómaki pene na nsuka ya mobembo na bango na esobe.

5-7. Likambo nini Bayisraele basalaki mwa moke nsima ya kobima na Ezipito, mpe Moize asalaki nini?

8. Nini esalemaki pene na nsuka ya mobembo ya Bayisraele na esobe?

Bakómaki kofanda pene na Kadeshe, mosika te na Mokili ya Ndaka. Esika yango mpe ebengamaki Meriba.* Mpo na nini? Mpo Bayisraele baimaimaki lisusu mpo mai ezalaki te. (Mitángo 20:1-5) Kasi na libaku oyo, Moize asalaki libunga moko monene.

⁹ Moize asalaki nini ntango bato batombokaki? Atalaki lisusu epai ya Yehova mpo na koluka litambwisi. Kasi mpo na mbala oyo Yehova ayebisaki Moize te **abeta** lingenda na ye na libanga. Ayebisaki ye nde akamata lingenda na ye, amema bato pene ya libanga mpe **aloba** na libanga. (Mitángo 20:6-8) Kasi, Moize asalaki bongo te. Ayokaki nkanda makasi mpe agangelaki bato, alobaki: “Bóyoka, sikoyo, bino batomboki! Tóbimisela bino mai na libanga oyo?” Na nsima abetaki na libanga, kaka mbala moko te, kasi mbala mibale.—Mitángo 20:10, 11.

¹⁰ Yehova asilikelaki Moize makasi. (Kolimbola Mibeko 1:37; 3:26) Mpo na nini Yehova asilikelaki ye? Moko ya bantina ekoki kozala mpo Moize atosaki te malako oyo Yehova apesaki ye.

¹¹ Ezalaki mpe na ntina mosusu oyo mbala mosusu etindaki Yehova asilika. Mabanga oyo ezali na Meriba ya liboso ezali makasi mpenza. Ata soki moto abe-

* Meriba oyo ekesanaki na Meriba mosusu oyo ezalaki pene ya Refidime, oyo bazalaki mpe kobenga yango Masa. Kasi, bisika yango nyonso mibale ebengami Meriba, mpamba te Bayisraele baimaimaki na bisika yango.—Talá karte oyo ezali na *Mwa buku mpo na koyekola Liloba ya Nzambe* eteni 7.

9. Malako nini Yehova apesaki Moize, kasi Moize asalaki nini? (Talá elilingi ya ebandeli.)

10. Yehova asalaki nini na likambo Moize asalaki?

11. Mpo na nini likambo oyo Moize asalaki ekokaki kotinda Bayisraele bakanisa ete Yehova asalaki likamwisi te?

ti eloko na libanga na makasi ya ndenge nini, ezali mpasi mpenza mai ebima. Nzokande mabanga oyo ezali na Meriba ya mibale ekeseni mpenza na oyo ya liboso. Mingi na yango ezali lokola libanga oyo babengi *calcaires*. Lokola *calcaires* ezalaka mpenza makasi te, mbala mingi mai ekotaka na kati na yango mpe efandaka na nse. Na nsima, bato bakoki kozwa mai yango soki basali lidusu. Na yango, ntango Moize abetaki libanga na esika aloba na yango, ekokaki nde kotinda Bayisraele bakanisa ete mai ebimaki yango moko, kasi ezali likamwisi ya Yehova te?# Toyebi mpenza te.

NDENGE OYO MOIZE AMONISAKI BOTOMBOKI

¹² Ekoki kozala mpe na ntina mosusu oyo etindaki Yehova asilikela Moize ná Arona. Moize alobaki na bato ete: “**Tóbimisela** bino mai na libanga oyo?” Ntango Moize alobaki “to,” ekoki kozala ete azalaki koloba mpo na ye ná Arona. Likambo oyo Moize alobaki emonisaki ete azangaki botosi mpo apesaki Yehova lokumu te mpo na likamwisi wana. Nze-mbo 106:32, 33 elobi boye: “Lisusu na mai ya Meriba, batumolaki, bongo makambo ebebelaki Moize mpo na bango. Mpo basilikisaki elimo na ye mpe na mbebu na ye, abandaki **koloba malo-ba oyo akanaki te.**”# (Mitángo 27:14) Moize apesaki te Yehova lokumu oyo

* Moto moko ya mayele na makambo ya Biblia alobi ete na kotalela mimeseno ya Bayuda, batomboki balobaki ete yango ezali likamwisi te mpo Moize aye-baki ete mai ezalaki na kati ya libanga yango. Yango wana balingaki asala lisusu likamwisi yango na libanga mosusu. Ya solo, ezalaki likambo ya sika te mpo na bango.

Talá lisolo “Mituna ya batángi” na *Linóngi ya Mo-senzeli* ya 15/10/1987, na Français.

12. Likambo nini mosusu ekokaki kotinda Yehova asilikela Moize ná Arona?

ebongi na ye. Yehova alobaki na Moize ná Arona ete: “Bino botombokelaki etinda na ngai.” (Mitángo 20:24) Ezalaki lisumu monene mpenza!

¹³ Yehova asengaki Moize ná Arona makambo mingi mpo apesaki bangongo mokumba ya kotambwisa libota na ye. (Luka 12:48) Mwa moke liboso, lokola libota mobimba ya ekólo Yisraele etombokaki, Yehova azwaki ekateli ete ekota te na Mokili ya Ndaka. (Mitángo 14:26-30, 34) Na yango lokola Moize atombokaki, ezalaki likambo ya bosome mpe ya boyengebene ete Yehova apesa ye etumbu kaka ndenge apesaki Bayisraele mosusu. Moize ná Bayisraele mosusu oyo batombokaki bakotaki te na Mokili ya Ndaka.

NTINA YA LIKAMBO

¹⁴ Likambo nini etindaki Moize atombokela Yehova? Talá lisusu maloba ya Nzembo 106:32, 33, elobi boye: “Lisusu na mai ya Meriba, batumolaki, bongo makambo ebebelaki Moize mpo na bangongo. Mpo **basilikisaki elimo na ye** mpe na mbebu na ye, abandaki koloba maloba oyo akanaki te.” Atako Bayisraele batombokelaki Yehova, kasi Moize nde asilikaki. Azangaki komipekisa mpe akanisaki te mabe oyo maloba na ye ekokaki kosala.

¹⁵ Moize atikaki ete makambo ya basusu elongola likebi na ye mpe atikaki kotala epai ya Yehova. Mbala ya liboso ntango bato bamilelaki mpo na mai, Moize asalaki kaka ndenge Yehova ayebisaki ye. (Kobima 7:6) Kasi ekoki kozala ete

13. Mpo na nini ezalaki likambo ya bosome mpe ya boyengebene ete Yehova apesa Moize etumbu?

14, 15. Nini etindaki Moize atombokela Yehova?

alembaki nzoto mpe asilikaki mpo Bayisraele bamonisaki ezaleli ya botomboki na boumeli ya bambula ebele. Ntango mosusu Moize atyaki likebi nde na oyo azalaki komiyoka, kasi te na ndenge oyo akokaki kopesa Yehova nkembo.

¹⁶ Soki Moize mosakoli ya sembo atikaki mpo na mwa ntango kotala epai ya Yehova mpe asalaki lisumu, yango ekoki mpe kokómela biso. Moize akómaki pene ya kokota na Mokili ya Ndaka, biso mpe tokómi pene ya kokota na mokili ya sika. (2 Petro 3:13) Moto moko te akolinga azanga libaku wana ya kitoko. Kasi mpo tókota na mokili ya sika, tosengeli kokoba kotala epai ya Yehova mpe kotosa ye ntango nyonso. (1 Yoane 2:17) Matya nini tokoki kozwa na likambo oyo Moize asalaki?

MAKAMBO YA BASUSU EPEKISA YO TE KOTALA EPAI YA YEHOVA

¹⁷ **Zalá na komipekisa ata soki basilikisi yo.** Na bantango mosusu mokakatanano moko ekoki kokómela biso mbala na mbala. Kasi Biblia elobi ete: “Tótika te kosala oyo ezali malamumu, mpo na ntango oyo ekoki tokobuka mbuma soki tolembi te.” (Bagalatia 6:9; 2 Batesaloniki 3:13) Soki basali biso likambo ya mabe mbala na mbala, tokopekisa lolemo na biso mpe tokosilika nokinoki te? (Masese 10:19; 17:27; Matai 5:22) Soki batumoli biso, tosengeli koyekola ‘kotikela nde nkanda esika’ elingi koloba kotikela Yehova nkanda. (**Tángá Baroma 12:17-21.**) Yango elimboli nini? Na esika ya kosilika, tosengeli kozala mote-ma molai mpe kotika ete Yehova akata

16. Mpo na nini tosengeli kotya likebi na likambo oyo Moize asalaki?

17. Tosengeli kosala nini mpo tósilikaka nokinoki te?

likambo na ntango oyo alingi. Soki tolu-ki kozongisa mabe na mabe na sika ya kotala epai ya Yehova, ekomonisa ete tozali kotosa ye te.

18 Landá na likebi mpenza malako ya sika. Tolandaka na likebi mpenza malako ya sika oyo Yehova apesaka biso? Soki ee, tokokoba kosala makambo te ndenge tomesanaki kosala liboso. Kutu, tokokakatana te kotosa malako nyonso Yehova apesaka biso na nzela ya ebongiseli na ye. (Baebre 13:17) Tosengeli mpe kokeba ete ‘tókende mosika te koleka makambo oyo ekomamá.’ (1 Bakorinti 4:6) Soki tozali kolanda na likebi malako ya Yehova, ekomonisa ete tozali kokoba kotala epai na ye.

19 Kotika te ete mabunga ya basusu ebebisa boninga na yo na Yehova. Soki tokobi kotala epai ya Yehova, tokobebisa te boninga na biso na ye mpe tokosilika noki te soki basali biso mabe.

18. Likambo nini tosengeli kobosana te na oyo etali kolanda malako?

19. Tokoki kosala nini mpo mabunga ya basusu ebebisa te boninga na biso na Yehova?

Yango ezali na ntina mingi soki, lola Moize biso mpe tozali na mikumba na ebongiseli ya Nzambe. Ya solo, mpo tóbika, biso nyonso tosengeli kosala makasi mpe kotosa Yehova. (Bafilipi 2:12) Kasi, soki tozali na mikumba ebele, Yehova akosenga biso mpe makambo mingi. (Luka 12:48) Soki tolingaka mpenza Yehova, eloko moko te ekabola biso na bolingo na ye.—Nzembo 119:165; Baroma 8:37-39.

20 Tozali kobika na ntango moko ya mpasi mpe ya mikakatano. Na yango, ezali na ntina ete miso na biso ekoba kotala epai ya Yehova, oyo ‘afandaka na likoló,’ mpo na koyeba likambo alingi tósala. Tosengeli kotika te ete makambo ya basusu ebebisa boninga na biso na Yehova. Likambo oyo ekómelaki Moize ezali koteya biso mpenza. Na esika ya kosala mabe ntango basusu basali mabunga, tiká ete tózwa ekateli ya ‘kotala Yehova Nzambe na biso kino akomonisela biso boboto.’—Nzembo 123:1, 2.

20. Ekateli nini tosengeli kozwa?

Mateya nini tosengeli kozwa na likambo oyo Moize asalaki ntango basusu basalaki mabunga?

(Talá paragafe 19)

“Nani azali na ngámbo ya Yehova”

“Okobanga Yehova Nzambe na yo. Okosalela ye, mpe okokangama na ye.”—KOLIMBOLA MIBEKO 10:20.

KOKANGAMA na Yehova ezali likambo ya bwanya. Moto moko te azali na nguya, bwanya, mpe bolingo lokola Nzambe! Nani akolinga kozala na ngámbo na ye te? (Nzembo 96:4-6) Kasi, basaleli mosusu ya Yehova bakakatanaki ntango esengaki bápona ngámbo ya Yehova.

² Na lisolo oyo, tokolobela bandakisa ya bato mosusu oyo babolaki ete bazali na ngámbo ya Yehova, mpe kaka na ntango wana bazalaki kosala makambo oyo Yehova ayinaka. Mateya ya ntina mingi oyo tokozwa na bandakisa na bango ekosalisa biso tótikala sembo epai ya Yehova.

YEHOVA ATALATALAKA MITEMA NA BISO

³ Tótalela ndakisa ya Kaina. Azalaki kosambela banzambe ya lokuta te, atako bongo Yehova andimaki losambo na ye te. Mpo Kaina akolisaki makanisi ya mabe na motema na

1, 2. (a) Mpo na nini kozala na ngámbo ya Yehova ezali likambo ya bwanya? (b) Tokolobela nini na lisolo oyo?

3. Mpo na nini Yehova alukaki kosalisa Kaina, mpe ayebisaki ye nini?

NZEMBO: 28, 32

OKOPESA EYANO NINI?

Mpo na nini Yehova andimaki lisusu Kaina ná Salomo te?

Ndenge nini Moize ná Arona bamonisaki ete bazalaki na ngámbo ya Yehova?

Liteya nini tokoki kozwa na motema mawa mpe kolimbisa ya Yehova?

ye. (1 Yoane 3:12) Yehova akebisaki ye na maloba oyo: “Soki obandi kosala makambo ya malamumu, okondimama te? Kasi soki osali makambo ya malamumu te, lisumu ebata tami na monoko ya ndako na yo, mpe ezali na mposa ya kokanga yo; mpe yo, okokoka kolonga yango?” (Ebandeli 4:6, 7) Yehova amonisaki polele ete soki Kaina abongoli motema mpe aponi kozala na ngambo na ye, ye mpe akokoma na ngambo ya Kaina.

⁴ Soki Kaina abongolaki makanisi na ye, Yehova alingaki kondima losambo na ye. Kasi aboyaki koyoka toli ya Nzambe. Makanisi mpe mposa na ye ya moimi ememaki ye tii na kosala likambo moko ya mabe. (Yakobo 1:14, 15) Ntango Kaina azalaki elenge mbala mosusu akanisaki te ete akotemela Yehova mokolo mosusu. Kasi sikoyo aboyi koyoka toli ya Nzambe, atombokeli ye, mpe abomi ndeko na ye!

⁵ Ndenge moko na Kaina, lelo oyo mokristo akoki koloba ete asambelaka Yehova mpe kaka na ntango yango asalaka makambo oyo Yehova ayinaka. (Yuda 11) Ekoki kozala ete asakolaka mpe azangisaka makita te. Kasi, kaka na ntango yango, akoki kotika ete makanisi ya mbindo, ya lokoso, to makanisi ya koyina basusu ezwa misisa na motema na ye. (1 Yoane 2:15-17; 3:15) Makanisi ya ndenge wana ekoki komema na kosala lisumu. Atako basusu bakoki te koyeba makanisi mpe misala na biso, kasi Yehova ayebi yango. Ayebi soki tozali mpenza na ngambo na ye.—**Tángá Yirmia 17:9, 10.**

⁶ Ata ntango tosali mabunga, Yehova

4. Kaina asalaki nini ntango azwaki libaku ya kopona kozala na ngambo ya Yehova?

5. Makanisi ya ndenge nini ekoki kosala ete Yehova andima biso lisusu te?

6. Ndenge nini Yehova asalisaka biso tólóngá bamposa mabe?

abwakaka biso mbala moko te. Ntango tobandi kokende na nzela moko ya mabe, Yehova alobaka na biso ete: “Bózongela ngai, mpe ngai nakozongela bino.” (Malaki 3:7) Yehova ayebi ete tozali na bolembu oyo tobundaka na yango. Kasi alingi ete tózala makasi mpe tótemela oyo ezali mabe. (Yisaya 55:7) Soki tosali yango, alaki ete akosalisa biso mpe akopesa biso makasi oyo tosengeli na yango mpo na kolonga bamposa mabe.—Ebandeli 4:7.

TÓMIKOSA TE

⁷ Tokoki kozwa mateya ebele na ndakisa ya Mokonzi Salomo. Na bolenge na ye, azalaki na boyokani malamumu na Yehova. Nzambe apesaki ye bwanya mingi mpe mosala ya ntina ya kotonga tempelo kitoko na Yerusaleme. Kasi, Salomo abebisaki boninga na ye na Yehova. (1 Bakonzi 3:12; 11:1, 2) Mobeko ya Nzambe elobaki polele ete mokonzi asengelaki te “kokoma na basi ebele, noki motema na ye epengwa.” (Kolimbola Mibeko 17:17) Salomo atosaki mobeko yango te, mpe nsukansuka abalaki basi 700 mpe akómaki na bamakango 300! (1 Bakonzi 11:3) Mingi kati na basi yango bazalaki bapaya oyo bazalaki kosambela banzambe ya lokuta. Na yango, Salomo abukaki mpe mobeko ya Nzambe oyo epebisaki kobala basi-bapaya.—Kolimbola Mibeko 7:3, 4.

⁸ Mokemoke, Salomo atikaki kolinga Yehova mpe mibeko na ye. Nsukansuka, asalaki makambo ya mabe mpenza. Atongaki etumbelo mpo na nzambe-mwasi Ashitorete mpe Kemoshe, na nsima akómaki kosambela banzambe yango elongo na basi na ye. Kutu, Salomo atongaki bitumbelo yango na ngomba oyo etalani na Yerusale-

7. Ndenge nini Salomo abebisaki boninga na ye na Yehova?

8. Ndenge nini Salomo asilikisaki Yehova?

Bato oyo olekisaka ntango elongo na bango bakoki kosala nini na boninga na yo na Yehova?

(Talá paragrafe 11)

me, esika oyo atongaki tempelo ya Yehova! (1 Bakonzi 11:5-8; 2 Bakonzi 23:13) Mbala mosusu Salomo azalaki kokanisa ete lokola azalaki kokoba kopesa bambeka na tempelo, Yehova akolandela te makambo mabe oyo azalaki kosala.

⁹ Kasi Yehova alekisaka masumu kaka boye te. Biblia elobi ete: “Yehova asilikelaki Salomo, mpamba te motema na ye ebendamaki, etiki Yehova . . . , oyo abimelaki ye mbala mibale. Mpe mpo na likambo yango, apesaki ye mitindo ete alanda banzambe mosusu te; kasi ye atosaki te makambo oyo Yehova apesaki ye mitindo.” Na yango, Nzambe andimaki ye lisusu te mpe asundolaki ye. Bakitani ya Salomo bayangelaki te na libota mobimba ya Yisraele, mpe mabota oyo elandaki nsima enyokwamaki mingi mpenza.—1 Bakonzi 11:9-13.

¹⁰ Ndenge esalemaki mpo na Salomo, soki toponi baninga oyo batosaka mitinda ya Yehova te, bakoki kobebisa makanisi na biso mpe kobebisa boninga na biso na Yehova. Ekoki kozala ete basusu bazali bandeko na biso ya lisangá, kasi bazali na boninga makasi te na Yehova. To mpe bakoki

kozala bandeko ya libota, baninga ya kar-tye, ya mosala, to ya kelasi oyo basambelaka Yehova te. Soki tozali kolekisa ntango na bato oyo batosaka mitinda ya Yehova te, tokoki kokóma mpenza lokola bango mpe tokoki kobebisa boninga na biso na Nzambe.

¹¹ **Tángá 1 Bakorinti 15:33.** Bato mingi bazalaka na bizaleli mosusu ya malamumu. Mpe baoyo basambelaka Yehova te mbala mosusu basalaka kaka makambo ya mabe te. Ntango mosusu oyebi mpe bato ya ndenge wana. Yango elingi nde koloba ete bazali baninga malamumu? Bakoki kosala nini na boninga na yo na Yehova? Basalisaka yo okóma moninga ya Yehova? Makambo nini ezali mpenza na ntina na miso na bango? Balobelaka makambo nini? Masolo na bango ezalaka kaka ya molato ya mikolo oyo, mbongo, baapareyi, kominanola, mpe makambo mosusu ya ndenge wana? Mbala mingi balobaka mabe mpo na basusu? Basepelaka koloba maseki ya nsóni? Yesu alobaki ete: “Monoko elobaka nde makambo oyo etondi na motema.” (Matai 12:34) Soki omoni ete bato oyo bole kisaka ntango elongo bazali kobebisa boninga na yo na Yehova, salá ete olekisaka ntango mingi te

9. Nini esalemaki ntango Salomo atosaki te makebisi ya Nzambe?

10. Nini ekoki kobebisa boninga na biso na Yehova?

11. Nini ekoki kosalisa biso tópona baninga ya malamumu?

na bango, mpe soki esengeli, katá boninga ya ndenge wana.—Masese 13:20.

YEHOVA ASENGAKA BISO TÓSAMBELA KAKA YE

¹² Tokoki mpe kozwa mateya na makambo elekaki mwa moke nsima ntango Yehova abimisaki Bayisraele na boombo na Ezipito. Ntango bayanganaki liboso ya ngomba Sinai, Yehova amimonisaki epai na bango na ndenge ya kokamwa! Bamonaki bankake ná mikalikali, ná lipata moko ya monene mpe bayokaki lokito makasi mpenza ya liseke. (Kobima 19:16-19) Na nsima, bayokaki mongongo ya Yehova ezali koloba ete azali “Nzambe oyo asengaka kokangama kaka na ye.” Apesaki mpe elaka ete akozala sembo epai ya baoyo balingaka ye mpe batosaka mibeko na ye. (**Tángá Kobima 20:1-6.**) Yehova amonisaki Bayisraele polele ete soki batikali na ngámbo na ye, ye mpe akozala na ngámbo na bango. Soki ozalaki na kati ya bato wana ebele, koyoka maloba ya Yehova elingaki kosala ete omiyoka ndenge nini? Na ntembe te, olingaki koyanola lokola Bayisraele, oyo balobaki: “Maloba nyonso oyo Yehova alobi, tokosalela yango.” (Kobima 24:3) Kasi eumelaki te, likambo moko oyo ekanamaki te etyaki Bayisraele na komekama.

¹³ Bayisraele babangaki mpenza ndenge oyo Nzambe amonisaki nguya na ye, yango wana Moize amataki na ngomba Sinai mpo na kosolola na Yehova mpo na bango. (Kobima 20:18-21) Kasi Moize aumelaki na ngomba. Emonani lokola ete Bayisraele bayebaki te básala nini mpo motambwisi na

12. (a) Mwa moke nsima ya kobima na Ezipito, Yehova ayebisaki Bayisraele nini? (b) Ntango Yehova asengaki Bayisraele básambela kaka ye bapesaki eyano nini?

13. Likambo nini etyaki bosembo ya Bayisraele na komekama?

bango azalaki te. Basalaki nini? Ekoki kozala ete batyaki motema mingi epai ya Moize, moto oyo azalaki kotambwisa bango. Babandaki komitungisa mpe balobaki na Arona ete: “Telema, salela biso nzambe oyo akotambola liboso na biso, mpamba te Moize yango, moto oyo abimisaki biso na mokili ya Ezipito, toyebi mpenza te nini ekómeli ye.”—Kobima 32:1, 2.

¹⁴ Bayisraele bayebaki ete ezalaki mabe kosambela bikeko. (Kobima 20:3-5) Kasi eumelaki te babandaki kosambela mwana-ngombe! Atako batosaki mibeko ya Yehova te, batyaki na makanisi ete bazalaki kaka na ngámbo na ye. Kutu Arona abengaki losambo ya mwana-ngombe yango “feti mpo na Yehova!” Yehova asalaki nini? Ayebisaki Moize ete bato “babebisi makambo” mpe “balongwe nzela oyo napesaki bango mitindo.” Yehova ayokaki nkanda makasi kutu akanisaki ata koboma ekólo mobimba.—Kobima 32:5-10.

¹⁵ Kasi, Yehova azali Nzambe ya motema mawa. Azwaki ekateli ya koboma ekólo yango te. Kutu, apesaki Bayisraele libaku ya komonisa ete balingi kozala na ngámbo na ye. (Kobima 32:14) Ntango Moize amonaki ete bato bazalaki koganga, koyemba, mpe kobina liboso ya ekeko, apanzaki mwana-ngombe mpe atutaki yango tii ekómaki putulu. Na nsima agangaki ete: “Nani azali na ngámbo ya Yehova? Aya epai na ngai!” Mpe “bana mibali nyonso ya Levi babandaki koyangana epai” ya Moize.—Kobima 32:17-20, 26.

¹⁶ Atako Arona asalaki mwana-ngombe ya wolo, abongolaki motema mpe elongo na

14. Makanisi nini ya libunga Bayisraele bazalaki na yango, mpe Yehova asalaki nini?

15, 16. Ndenge nini Moize ná Arona bamonisaki mpenza ete bazalaki na ngámbo ya Yehova? (Tala elilingi ya ebandeli.)

bana ya Levi mosusu, baponaki ngámbo ya Yehova. Bato wana ya sembo bamonisaki polele ete bazalaki te na ngámbo ya basumuki wana. Bazwaki ekateli ya malamuni, mpo kaka na mokolo wana, bankóto ya bato oyo basambelaki mwana-ngómbe bakufaki. Kasi baoyo bazalaki na ngámbo ya Yehova bakufaki te, mpe Nzambe alobaki ete akopambola bango.—Kobima 32:27-29.

¹⁷ Likambo yango eteyi biso nini? Ntoma Paulo alobaki: “Makambo wana ekómi bandakisa na biso,” mpo biso tózala “basambeli ya bikeko te.” Paulo alimbolaki ete masolo yango “ekomamaki mpo ezala likebisi mpo na biso baoyo tokómi na bansuka ya bantango oyo. Na yango, moto oyo akanisi ete atelembi akeba ete akwea te.” (1 Bakorinti 10:6, 7, 11, 12) Ndenge Paulo amonisaki yango, ata bato oyo basambelaka Yehova bakoki kosala makambo oyo ezali mabe. Bakoki kokanisa ete Yehova azali kokoba kondima bango. Kasi, ezali te mpo moto alingi kozala moninga ya Yehova to alobi ete azali sembo epai ya Yehova nde emonisi ete Yehova akondima ye kaka.—1 Bakorinti 10:1-5.

¹⁸ Bayisraele bakanisaki ete Moize akoumela te na ngomba Sinai, lokola aumelaki babandaki komitungisa. Soki nsuka ya ebongiseli oyo eyei te ndenge oyo tozali kokanisa, biso mpe tokoki kokóma komitungisa. Tokoki mbala mosusu kokanisa ete makambo kitoko oyo Yehova alaki biso ekokokisama mpenza te, mpe tokoki kotya makaniisi nyonso na bamposa na biso ya mosuni na esika ya kosala mokano ya Nzambe. Soki tokebi te, tokoki kokóma mosika na Yehova mpe kobanda kosala makambo oyo tokanisaki kosala ata mokolo moko te.

17. Liteya nini tozwi na makambo oyo ntoma Paulo akomaki mpo na mwana-ngómbe ya wolo?

18. Nini ekoki kosala ete tokóma mosika na Yehova, mpe yango ekoki kobimisa makama nini?

¹⁹ Yehova asengaka biso tótosa ye na motema na biso mobimba mpe tósambela kaka ye. (Kobima 20:5) Mpo na nini asengi biso bongo? Mpo alingaka biso. Soki tozali kosala te oyo Yehova alingi, tokosala oyo Satana alingi, mpe yango ekoki komemela biso mpasi. Ntoma Paulo alobaki ete: “Bokoki te komela kópo ya Yehova mpe kópo ya bademo; bokoki te kolya na ‘mesa ya Yehova’ mpe na mesa ya bademo.”—1 Bakorinti 10:21.

KANGAMÁ NA YEHOVA

²⁰ Kaina, Salomo, mpe Bayisraele nyonso bazwaki libaku ya kobongola motema mpe kobongisa bizaleli na bango. (Misala 3:19) Ezali polele ete Yehova asundolaka mbala moko te bato kaka mpo basali libunga. Kanisá ndenge alimbisaki Arona. Lelo oyo, Yehova akebisaka biso na bolingo mpenza mpo na kobatela biso tósala te oyo ezali mabe. Asalelaka Biblia, mikanda na biso, mpe bandeko na biso bakristo. Soki tozali kotya likebi na makebisi ya Yehova, tokomindimisa ete akomonisela biso motema mawa.

²¹ Boboto monene ya Yehova ezali na ntina. (2 Bakorinti 6:1) Epesaka biso libaku ya ‘koboya ezaleli ya kotyola Nzambe mpe bamposa ya mokili.’ (**Tángá Tito 2:11-14.**) Lokola tozali na mokili oyo, ekozala kaka na makambo oyo ekotya bosembo na biso epai Yehova na komekama. Zalá na ekateli ya kotikala na ngámbo ya Yehova, mpe kobosana te etinda oyo: “Okobanga Yehova Nzambe na yo. Okosalela ye, mpe okokangama na ye!”—Kolimbola Mibeko 10:20.

19. Likambo nini tosengeli ntango nyonso kobosana te, mpe mpo na nini?

20. Ndenge nini Yehova asalisaka biso ata ntango tozali libunga?

21. Tosengeli kosala nini soki bosembo na biso epai ya Yehova etyami na komekama?

Tozali bato ya Yehova

“Esengo na ekólo oyo Yehova azali Nzambe na yango, bato oyo ye aponi bázala libula na ye.”—NZEMBO 33:12.

NZEMBO: 40, 50

OKOPESA EYANO NINI?

Tomonisaka nini ntango tomipesi na Yehova mpe tozwi batisimo?

Mpo na nini ndenge tosambelaka kaka Yehova ekamwisaka bato mosusu?

Mpo na nini tosengeli koyambaka bapaya, kokabaka, kolimbisaka mpe kozala malamu na bandeko na biso?

BILOKO nyonso ezali ya Yehova! ‘Likoló, ee mosika kuna na likoló mpenza, ná mabele ná nyonso oyo ezali na kati,’ ezali ya Yehova. (Kolimbola Mibeko 10:14; Emoniseli 4:11) Lokola Yehova akelá bato, biso nyonso tozali bato na ye. (Nzembo 100:3) Kasi, na boumeli ya lisolo ya bato, Nzambe asilá kopona etuluku moko ya bato mpo bázala bato na ye moko mpenza.

² Na ndakisa, Nzembo 135 elobeli basaleli ya Yehova ya sembo na Yisraele ya kala lokola “eloko na ye moko.” (Nzembo 135:4) Lisusu, Hosea asakolaki ete bato mosusu oyo bazali Bayisraele te bakokóma bato ya Yehova. (Hosea 2:23) Esakweli wana ekokisamaki na mobu 36 ya T.B, ntango Yehova akómaki mpe kopona bato oyo bazalaki Bayisraele te mpo báyangela elongo na Kristo na likoló. (Misala 10:45; Baroma 9:23-26) Bato yango oyo batyami mafuta na elimo babe ngami “ekólo moko mosantu.” Bazali ‘eloko ya Yehova ye moko.’ (1 Petro 2:9, 10) Kasi tokoloba nini mpo na bakristo ya sembo nyonso oyo bazali na elikya ya kozala na bomoi ya seko awa na mabele? Yehova abengi mpe bango “bato na

1. Mpo na nini tokoki koloba ete biloko nyonso ezali ya Yehova? (Talá elilingi ya ebandeli.)

2. Na Biblia banani Yehova aponaki bázala mpenza bato na ye?

ngai” mpe “bato oyo naponi.”—Yisa-ya 65:22.

³ Lelo oyo, “etonga moke,” oyo bazali na elikya ya bomoi ya seko na likoló, mpe “bampate mosusu,” oyo bazali na elikya ya bomoi ya seko awa na mabele, bango nyonso basambelaka Yehova elongo lokola “etonga kaka moko.” (Luka 12:32; Yoane 10:16) Tolingi mpenza komonisa botondi epai ya Yehova ndenge aponá biso tózala bato na ye mpenza. Na lisolo oyo, tokolobela ndenge tokoki komonisa botondi na biso epai ya Yehova mpo na lokumu monene oyo apesi biso.

TOPESÁ YEHOVA BOMOI NA BISO

⁴ Tomonisaka botondi na biso epai ya Yehova ntango tomipesaka na ye mpe tozwaka batisimo. Na ndenge yango bato nyonso bamonaka ete tokómi bato ya Yehova mpe tolingi kotosa ye. (Baebre 12:9) Yesu asalaki likambo ya ndenge wana ntango azwaki batisimo. Atako azalaki na kati ya ekólo oyo emipesaki na Yehova, ye moko mpe amipesaki lisusu na Yehova. Ezalaki lokola nde alobaki boye: “Ee Nzambe na ngai, nasepeli kosala mokano na yo.”—Nze-mbo 40:7, 8.

⁵ Yehova ayokaki ndenge nini ntango Yesu azwaki batisimo? Biblia elobi ete: “Nsimba ya kobatisama, na mbala moko Yesu abimaki na mai; mpe talá! likoló efungwamaki, mpe amonaki elimo ya

Nzambe ezali kokitela ye lokola ebenga. Mpe talá! Mongongo moko eutaki na likoló elobi: ‘Oyo azali Mwana na ngai ya bolingo, oyo nandimi.’” (Matai 3:16, 17) Banda kala Yesu azalaki moto ya Yehova. Kasi Yehova asepelaki ntango Yesu apesaki bomoi na ye mpo na kosala mokano na ye. Ndenge moko mpe, Yehova asepelaka ntango tomipesaka na ye, mpe akopambola biso.—Nzembo 149:4.

⁶ Lokola biloko nyonso ezali ya Yehova, tokoki kopesa ye nini? Kanisá ete moto moko azali na bafololo ya kitoko na elanga na ye. Mokolo moko mwana na ye ya mwasi ya moke abuki fololo moko mpe apesi ye yango. Atako fololo yango ezali ya tata, akosepela mingi na likabo yango. Mpo yango ezali komonisa ete mwana alingaka tata na ye. Fololo oyo mwana apesi ezali na motuya koleka bafololo mosusu nyonso oyo ezali na elanga. Ndenge moko mpe, Yehova asepelaka ntango topesi ye bomoi na biso mobimba.—Kobima 34:14.

⁷ **Tángá Malaki 3:16.** Mpo na nini ezali na ntina ete omipesa na Yehova mpe ozwa batisimo? Ezali solo ete ntango kaka obandaki kosalema na libumu, na ntango wana ozalaki moto ya Yehova, oyo azali Mozalisi ya biloko nyonso. Kanisá esengo oyo Yehova akozala na yango soki ondimi ye lokola Mokonzi mpe omipesi na ye! (Masese 23:15) Yehova ayebi baoyo basalelaka ye na motema mobimba, mpe akomaka bankombo na bango na “buku ya kokanisama.”

⁸ Soki tolingi ete nkombo na biso etikala na “buku ya kokanisama” ya

3. (a) Lelo oyo, Yehova aponi banani bázala bato na ye? (b) Tokolobela nini na lisolo oyo?

4. Ndenge nini tokoki komonisa botondi ndenge Yehova andimi tózala na boyokani malamu na ye, mpe ndenge nini Yesu asalaki yango?

5, 6. (a) Yehova alobaki nini ntango Yesu azwaki batisimo? (b) Ndakisa nini ekoki kosalisa biso tóyeba ndenge oyo Yehova ayokaka ntango tomipesaka epai na ye?

7. Ndenge nini Malaki asalisi biso tóyeba ndenge oyo Yehova ayokaka mpo na baoyo basalelaka ye na motema mobimba?

8, 9. Yehova asengaka nini na bato oyo akomá bankombo na bango na ‘buku na ye ya kokanisama’?

**Makambo ya bomoi na yo
emonisaka polele ete ozali
Motatoli ya Yehova?**
(Talá paragafe 12, 13)

Yehova, ezali na likambo oyo tosengeli kosala. Malaki alobaki ete tosengeli kobanga Yehova mpe komanyola nkombo na ye. Soki tosambelaka moto to elo ko moko boye, nkombo na biso eko longolama na buku ya Yehova!—Kobima 32:33; Nzembo 69:28.

⁹ Na yango, tosengeli kosuka kaka te na kopesa Yehova elaka ya kosala mokano na ye mpe kozwa batisimo. Ezali na makambo oyo tosalaka kaka mbala moko, kasi kosambela Yehova ezali likambo ya bomoi mobimba. Mikolo nyonso ya bomoi na biso, tosengeli komonisa na misala ete totosaka Yehova.—1 Petro 4:1, 2.

TOBOYAKA BAMPOSA YA MOKILI

¹⁰ Na lisolo eleki, tomonaki ete Kaina, Salomo, mpe Bayisraele balobaki ete basambelaka Yehova, kasi batikalaki sembo epai na ye te. Bandakisa wana eteyi biso ete tosengeli te kosuka kaka na koloba ete tosambelaka Yehova. Tosengeli koyi-

10. Bokeseni nini esengeli kozala kati na baoyo basalelaka Yehova mpe baoyo basalelaka ye te?

na oyo ezali mabe mpe kolinga oyo ezali malamu. (Baroma 12:9) Yehova alobaki ete bokeseni mpenza ekozala “kati na moyengebene ná moto mabe, kati na moto oyo asalelaka Nzambe ná moto oyo asaleli ye te.”—Malaki 3:18.

¹¹ Tozali mpenza na botondi ndenge Yehova aponi biso tózala bato na ye! Esengeli “bato nyonso bámona polele” ete tozali kokola na elimo. (Matai 5:16; 1 Timote 4:15) Omituna boye: ‘Bato bakoki komona ete nazali mpenza sembo epai ya Yehova? Nazalaka na esengo ya koyebisa bato ete nazali Motatoli ya Yehova? Tókanisa ndenge oyo Yehova akoyoka soki toyokaka nsóni ya koyebisa basusu ete tozali bato na ye.—Nzembo 119:46; **tángá Marko 8:38.**

¹² Likambo ya mawa ezali ete Batatoli ya Yehova mosusu balandaka “elimo ya mokili.” Yango esali ete bákesana te na

11. Mpo na nini esengeli kozala mpasi te bato nyonso bámona ete tosambelaka kaka Yehova?

12, 13. Ndenge nini bandeko mosusu basali ete ekóma mpasi bato báyebe ete bazali Batatoli ya Yehova?

Kolanda te bato oyo
bazali mpenza te na
ngámbo ya Yehova

bato oyo basambelaka Yehova te. (1 Bakorinti 2:12) “Elimo ya mokili” esalaka ete bato bátya makanisi na bamposa na bango ya moimi. (Baefese 2:3) Na ndakisa, atako tozwaka batoli ndenge na ndenge, basusu bandimaka kolata bilamba oyo ebongi te. Balataka bilamba oyo ekangi nzoto mpe oyo ezali kolakisa binama ya nzoto, bakendaka na yango ata na makita to mayangani. To balekisa-ka ndelo na ndenge na bango ya kobongisa nsuki. (1 Timote 2:9, 10) Yango wana, ekoki kozala mpasi mpo basusu báyebe soki bazali Batatoli ya Yehova to te.—Yakobo 4:4.

¹³ Ezali na makambo mosusu oyo emonisi ete Batatoli ya Yehova mosusu bake-seni te na mokili. Na ndakisa, na bafeti, bato mosusu babinaka na ndenge oyo ebongi te na bakristo. Bafoti mpe maloba oyo Batatoli mosusu batyaka na ba-site Internet emonisaka ete bazali na makanisi ya mokili. Mbala mosusu bazwá te disiplini na lisangá mpo na lisumu moko ya monene, kasi bakoki kobebisa bizaleli ya bandeko oyo bazali kosa-

la makasi mpo na kokesana na mokili.
—**Tángá 1 Petro 2:11, 12.**

¹⁴ Eloko nyonso ya mokili ebongisamá mpo tótya makanisi na biso na “mposa ya nzoto mpe mposa ya miso mpe kolakisa na lolendo biloko ya kobikela.” (1 Yoane 2:16) Lokola tozali bato ya Yehova, esengeli “tóboya ezaleli ya kotyola Nzambe mpe bamposa ya mokili mpe tófanda na makanisi malamumu mpe na boyengebene mpe na ezaleli ya kokangama na Nzambe na ntango oyo.” (Tito 2:12) Makambo nyonso ya bomoi na biso, ezala maloba, kolya, komela, ndenge ya kolata, mpe mosala, esengeli komonana polele epai ya moto nyonso ete tozali bato ya Yehova.—**Tángá 1 Bakorinti 10:31, 32.**

‘TÓLINGANAKA MAKASI’

¹⁵ Ndenge oyo tosalemaka bandeko ya lisangá makambo emonisaka soki tozwaka boninga na biso na Yehova na motuya to

14. Tosengeli kosala nini mpo na kobatela boninga na biso na Yehova?

15. Mpo na nini tosengeli kosalela bandeko na biso makambo na boboto mpe na bolingo?

te. Biso nyonso tozali bato ya Yehova. Soki tozali te kobosana likambo yango, ntango nyonso tokosalela bango makambo na boboto mpe na bolingo. (1 Batsaloniki 5:15) Yango ezali na ntina nini? Yesu alobaki na bayekoli na ye ete: “Na ndenge yango bato nyonso bakoyeba ete bozali bayekoli na ngai, soki bozali na bolingo na kati na bino.”—Yoane 13:35.

¹⁶ Ndakisa moko oyo euti na Mibeko ya Moize ekoki kosalisa biso tóyeba ndenge oyo tosendeli kosalela basusu makambo na lisangá. Na tempelo ya Yehova, ezalaki na bisaleli oyo ezalaki kosalelama kaka mpo na losambo. Mibeko emonisaki polele ndenge oyo Balevi basengelaki kosalela yango, mpe moto nyonso oyo aboyaki kolanda malako wana asengelaki kobomama. (Mitángo 1:50, 51) Soki Yehova atyaki likebi na ndenge oyo bazalaki kosalela bisaleli ya losambo, na ntembe te atyaka likebi koleka na makambo oyo basalelaka bato oyo bamipesá na ye, mpe bazali sembo! Amonisaki ete azwaka biso na motuya mingi ntango alobaki: “Mpo moto oyo azali kosimba bino azali kosimba mbu-ma ya liso na ngai.”—Zekaria 2:8.

¹⁷ Malaki alobaki ete Yehova “azalaki kotya likebi mpe koyoka” ndenge oyo basaleli na ye bazalaki kosalelana makambo. (Malaki 3:16) Yehova “ayebi bato na ye.” (2 Timote 2:19) Ayebi mpenza makambo nyonso tosalaka mpe tolobaka. (Baebre 4:13) Ntango tomoniseli ndeko moko boboto te, Yehova amonaka yango. Kasi tokoki komindimisa mpe ete Yehova amonaka mpe ntango toyam-baka bapaya, tokabaka, tolimbisaka,

mpe ntango tomonisaka ezaleli ya boboto.—Baebre 13:16; 1 Petro 4:8, 9.

“YEHOVA AKOSUNDOLA BATO NA YE TE”

¹⁸ Tozali mpenza na mposa ya komonisa botondi na biso epai ya Yehova ndenge tozali bato na ye. Toyebi ete ntango topesaki bomoi na biso epai na ye, tozwaki mpenza ekateli oyo eleki malamumu. Atako tozali na “kati ya libota oyo ete ngamá mpe egumbamá,” tolingi ete bato bámona ete tozali na ‘mbeba te mpe na ngambo te’ mpe tozali “kongenga lokola miinda na mokili.” (Bafilipi 2:15) Mpo na yango, tozali na ekateli ya koboya kosala eloko nyonso oyo Yehova ayini. (Yakobo 4:7) Lisusu, tolingaka mpe tomyaka bandeko na biso mpo bango mpe bazali bato ya Yehova.—Baroma 12:10.

¹⁹ Biblia epesi elaka oyo: “Yehova akosundola bato na ye te.” (Nzembo 94:14) Yango ezali ndanga mpo na biso. Ezala likambo nini ekómeli biso, Yehova akozala na biso. Ata soki tokufi, akobosana biso te. (Baroma 8:38, 39) “Soki tozali na bomoi, tozali na bomoi mpo na Yehova, mpe soki tokufi, tokufi mpo na Yehova. Yango wana, ezala tozali na bomoi, ezala tokufi, tozali bato ya Yehova.” (Baroma 14:8) Tozali kozela ntango oyo Yehova akozongisa na bomoi baninga na ye ya sembo oyo basilá kokufa. (Matatai 22:32) Kutu ata sikoyo, tozali kosepela na makabo ebele ya kitoko oyo euti epai ya Tata na biso. Ndenge Biblia elobi yango, “esengo na ekólo oyo Yehova azali Nzambe na yango, bato oyo ye aponi bázala libula na ye.”—Nzembo 33:12.

16. Ndakisa nini ya Mibeko ya Moize emonisi ndenge oyo Yehova alingaka basaleli na ye?

17. Makambo nini Yehova ‘atyaka likebi mpe ayokaka’?

18. Ndenge nini tokoki komonisa botondi ndenge Yehova aponi biso tózala bato na ye?

19. Mbano nini Yehova azali kopesa baoyo bazali bato na ye?

Moniselá “bato ya ndenge nyonso” motema mawa

NTANGO Yesu ateyaki bayekoli na ye ndenge ya kosakola nsango malamau, ayebisaki bango mpe ete bato nyonso te nde bakondima nsango yango. (Luka 10:3, 5, 6) Ezali mpe bongo lelo oyo mpo na mosala ya kosakola. Na mosala ya kosakola bato mosusu bakoki koyamba biso malamau te to kutu kosilikela biso. Mpe ntango basalaka bongo, ekoki kozala mpasi mpo tómonisela bango motema mawa mpe tókoba kosakwela bango.

Moto ya motema mawa atyaka likebi na mposa mpe makambo oyo etungisaka basusu, ayokelaka bango mawa, mpe alingaka kosalisa bango. Kasi nini ekosalema soki tozali lisusu koyokela bato oyo tosakwelaka mawa te? Molende na biso ekoki kokita, tokozala lisusu na mposa ya kosakwela bango te, mpe ya kosalisa bango te. Molende na biso ezali lokola mato. Mpo mato ekoba kopela makasi, esengeli na mopepe mingi. Ndenge moko mpe mpo tózala na molende makasi, tose ngeli kozala na motema mawa!—1 Batesaloni 5:19.

Ndenge nini tokoki komonisa motema mawa ata na ntango oyo ezali petee te? Tótalela bandakisa ya bato misato oyo tokoki komekola: Yehova, Yesu, mpe ntoma Paulo.

MEKOLÁ MOTEMA MAWA YA YEHOVA

Banda bambula ebele, bato balobaka lokuta mpo na Yehova. Atako bongo, akobaka ‘kosalela bato oyo bazangi botondi mpe bato mabe makambo na boboto.’ (Luka 6:35) Boboto na ye emonanaka ndenge azali motema molai. Yehova alingi ete “bato ya ndenge nyonso” bábika. (1 Timote 2:3, 4) Atako Yehova ayinaka mabe, bato bazali na motuya na miso na ye mpe alingi ata moto moko te akufa.—2 Petro 3:9.

Yehova ayebi ete Satana asalelaka mayele mabe mpo na kotinda bato bándima makambo ya lokuta. (2 Bakorinti 4:3, 4) Bateyá bato mingi makambo ya lokuta mpo na Nzambe banda bomwana na bango, yango wana ezali mpasi bándima solo. Kasi Yehova azali pene ya kosalisa bango. Ndenge nini toyebe yango?

Tótalela ndenge oyo Yehova azalaki kotalela bato ya Ninive. Atako bazalaki bato ya mobulu, Yehova alobaki na Yona ete: “Bongo ngai, nasengeli nde koyokela Ninive engumba oyo monene mawa te, engumba oyo ezali na bato koleka nkóto nkama moko na ntuku mibale (120 000) oyo bayebi ata moko te kokesenisa loboko na bango ya mobali ná loboko na bango ya mwasi.” (Yona 4:11) Yehova ayokelaki bango mawa, mpo bayebaki ye te. Na yango, atindaki Yona akebisa bango.

Ndenge moko na Yehova, biso mpe tomonaka ete bato bazali na motuya. Tokomekola Yehova soki tozali kosala makasi mpo na kosalisa moto nyonso ayoka nsango ya Yehova, ata soki emonani lokola ete akondima te.

MEKOLÁ MOTEMA MAWA YA YESU

Ndenge moko na Yehova, Yesu mpe azalaki koyokela bato mawa “mpo banyokwamaki mpe basundolamaki lokola bampate oyo ezingá mobateli.” (Matai 9:36) Yesu ayebaki ntina oyo bazalaki bongo. Ezalaki mpo bakonzi ya mangomba bazalaki kosalela bango makambo na ndenge ya malamau te mpe koteya makambo ya lokuta. Mpe atako Yesu ayebaki ete mpo na bantina ndenge na ndenge bato mingi bakokóma bayekoli na ye te, akobaki koteya bango makambo mingi.—Marko 4:1-9.

Ntango bato baboyi nsango malamau, tose ngeli koluka koyeba ntina oyo baboyi. Mbala

**Tólemba nzoto te soki na ebandeli
moto aboyi koyoka biso**

**Soki makambo ya bomoi ya moto ebongwani,
akoki kobongola ndenge na ye ya kotalela solo**

mosusu bazali na makanisi malamumu te mpo na Biblia to mpo na bakristo, mpamba te bamonaki ete bato oyo bamibengaka bakristo basalaka makambo oyo ebongi te. Ekoki kozala ete basusu bayoká makambo ya lokuta mpo na bindimeli na biso. Basusu mpe bakoki kobanga ete bandeko na bango to bato mosusu báseka bango mpo bazali kosolola na biso.

Ekoki kozala ete bato mosusu oyo tokutanaka na bango bakutaná na makambo ya nsomo oyo esalá bango mabe mpenza. Ndeko mwasi moko ya misionere na nkombo Kim alobi boye: “Na bisika mosusu na teritware na biso bato mingi babungisaki biloko na bango nyonso mpo na bitumba. Bazali mpenza na elikya te mpo na mikolo ezali koya. Bazali nkandankanda mpe batyelaka moto moko te motema. Na teritware yango bato balukaka kopekisa biso kosakola. Kutu mokolo moko balukaki kobundisa ngai na mosala ya kosakola.”

Ndeko Kim asalaki nini mpo akoba koyokela bato mawa, ata ntango basalelaki ye makambo na ndenge ebongi te? Alobi boye: “Ntango basaleli ngai makambo na ndenge ebongi te, nasalaka makasi nakanisa maloba ya Masese 19:11, oyo elobi: ‘Mayele ya kososola oyo moto azali na yango ekitisaka mpenza nkanda.’ Kokanisa na makambo oyo bato ya teritware na biso bakutaná na yango esalisaka ngai nakoba komonisela bango motema mawa. Lisusu bato nyonso oyo tokutanaka na

bango bazalaka bongo te. Kaka na teritware yango, nazali na bato oyo nazongelaka.”

Tokoki komituna boye: ‘Soki nayebaki solo te, nalingaki kosala nini soki Batatoli ya Yehova bayei koteya ngai?’ Na ndakisa, nalingaki kosala nini soki nayokaki makambo mingi ya lokuta mpo na bango? Mbala mosusu yo mpe olingaki koyamba bango te mpe elingaki kosenga bámonisela yo motema mawa. Yesu alobaki ete makambo nyonso oyo tolingaka bato básalela biso, tosengeli mpe kosalela basusu kaka bongo. Yango wana, tosengeli kosala makasi koyeba ntina oyo etindi moto asala likambo boye to boye, mpe kozala motema molai, ata soki ezali petee te.—Matai 7:12.

MEKOLÁ NDAKISA YA NTOMA PAULO

Ntoma Paulo ayokelaki bato mawa, ata baoyo batemelaki ye. Mpo na nini? Mpo azalaki komikundola ndenge azalaki. Alobaki ete: “Liboso nazalaki kofinga mpe konyokola mpe nazalaki moto ya lofundo. Nzokande, bayokelaki ngai mawa, mpo nazalaki na boyebi te mpe nazalaki kosala na kondima te.” (1 Timote 1:13) Paulo ayebaki ete Yehova ná Yesu bamoniselaki ye motema mawa. Akokaki komitya na esika ya bato oyo balingaki kopekisa mosala ya kosakola, mpo ye mpe liboso azalaki kosala bongo.

Na bantango mosusu, Paulo akutanaki na bato oyo bazalaki mpenza kondima mateya ya lokuta. Asalaki nini? Misala 17:16 elobi ete

**Tozali kokoba koluka baoyo
balingi koyeba solo**

ntango akómaki na Atene, ‘ayokaki nkanda na kati na ye na ndenge amonaki ete engumba yango etondi na bikeko.’ Nzokande, mpo na kopesa litatoli Paulo asalelaki likambo yango oyo epesaki ye nkanda. (Misala 17:22, 23) Abongolaki ndenge na ye ya koteya, mpe asololaki na bato ya ndenge na ndenge mpo ‘ata ndenge nini, abikisa bamosusu.’—1 Bakorinti 9:20-23.

Ntango tozali kosakwela bato oyo baboyi nsango malamumu to baoyo bandimaka makambo ya lokuta, tokoki komekola Paulo. Tokoki kosalela makambo oyo toyebi mpo na bango mpo tósalisa bango báyebe “nsango malamumu ya eloko moko ya malamumu koleka.” (Yisaya 52:7) Ndeko mwasi moko na nkombo Dorothy alobi boye: “Na teritware na biso, bato mingi bateyá bango ete Nzambe azalaka makambo makasi mpe asambisaka bato mpambampamba. Napesaka bato ya ndenge wana longonya ndenge bandimelaka Nzambe, mpe na nsima nabendaka likebi na bango na oyo Biblia elobi mpo na bizaleli malamumu oyo Yehova azali na yango mpe bilaka kitoko oyo alaki na mikolo ezali koya.”

“SALÁKÁ MALAMU MPO NA KOLONGA MABE”

Lokola nsuka ekómi mpenza pene, tóyebe ete bizaleli ya bato ekókóma “lisusu mabe koleka.” (2 Timote 3:1, 13) Kasi kotika te koyokelela bato mawa to kobungisa esengo mpo na li-

**Basusu bakoki kondima lisalisi na biso
mpe koyeba solo**

kambo oyo basali. Yehova akoki kopesa biso makasi ya ‘kosalaka malamumu mpo na kolonga mabe.’ (Baroma 12:21) Ndeko Jessica, oyo azali mobongisi-nzela, alobi boye: “Mbala mingi nakutanaka na bato ya lolendo mpe basekaka biso ná nsango oyo tomemelaka bango. Yango ekoki kolembisa. Ntango nabandaka lisolo, nabondelaka Yehova na nse ya motema asalisa ngai natalelaka bato ndenge ye atalelaka bango. Yango esalisaka ngai natya likebi te na makanisi ya moto kasi nde na ndenge oyo nakoki kosalisa ye.

Tosengeli mpe kolendisala bandeko na biso ntango tozali kosakola elongo. Jessica abakisi boye: “Soki ndeko moko akutanaki na mokakatano moko, nasalaka makasi natya makanisi na likambo yango te. Kutu, namemaka nde lisolo na ndenge oyo ekosalisa, na ndakisa, nalobelaka makambo malamumu oyo mosala ya kosakola ezali kobimisa atako bato mosusu bazali kondima te.”

Yehova ayebe malamumu makambo ya mpasi tokutanaka na yango na mosala ya kosakola. Kasi azalaka na esengo ntango tomekolaka motema mawa na ye! (Luka 6:36) Ya solo, Yehova akomonisela bato motema mawa mpo na libela te. Tosengeli komindimisa ete ayebe malamumu ntango oyo akosukisa ebongiseli oyo. Kasi, liboso ntango yango ekoka, tosengeli kosakola na molende. (2 Timote 4:2) Na yango, tókoba kosakola na molende mpe komonisela “bato ya ndenge nyonso” motema mawa.

Oyo okoki kosala mpo
boyekoli na yo ya Biblia

Ezala malamumu mpe esepelisa yo mingi

YOSUA asengelaki kokamba ekólo Yisraele na Mokili ya Ndaka. Ezalaki likambo ya petee te. Kasi, Yehova apesaki ye makasi mpe alendisaki ye na maloba oyo: “Zalá na mpiko mpe zalá na makasi mpenza.” Ayebisaki Yosua ete soki azali kotángá mpe kotosa Mobeko, yango ekosala ete asala makambo na bwanya mpe alongisa nzela na ye.—Yosua 1:7, 8.

Na ‘ntango oyo ya mpasi mpenza mpe ya mikakatano,’ bomoi na biso mpe etondi na mpasi. (2 Timote 3:1) Soki tolingi kolonga lokola Yosua, tosengeli kolanda toli oyo Yehova apesaki ye. Tosengeli kotángaka Biblia mbala na mbala mpe kosalela makambo tozali koyekola mpo na kozwa bikateli ya malamumu.

Kasi, mbala mosusu mingi kati na biso toyebi mpenza te ndenge ya kosala boyekoli, tosepelaka koyekola te. Nzokande, koyekola Biblia biso moko ezali na ntina mingi. Ntango okotalela etanda “Meká kosalela batoli oyo,” okomona mayele oyo ekosalisa yo ozwa matomba na boyekoli na yo moko mpe osepelela na yango lisusu mingi.

Mokomi ya nzembo akomaki boye: “Tambwisá ngai na nzela ya mitindo na yo, mpo **nasepeli na yango.**” (Nzembo 119:35) Yo mpe okoki kosepelela koyekola Liloba ya Nzambe. Okomona makanisi mingi ya kitoko wana okokoba koyekola Biblia.

Atako okokamba ekólo moko boye te lokola Yosua, yo mpe ozali na mikakatano. Na yango, ndenge moko na Yosua, yekolá mpe tosá Liloba ya Nzambe. Soki osali bongo, okosala makambo na bwanya mpe okolongisa nzela na yo.

MEKÁ KOSALELA BATOLI OYO

Bondelá liboso ya koyekola. Yehova akomisá makanisi na ye na Biblia, mpe asalaki yango mpo na litomba na biso. Yango wana, ntango ozali kotánga Biblia, sengá Yehova asalisa yo okanga ntina ya makambo ozali kotánga, obosana yango te, mpe osalela yango mpo na kozwa bikateli ya bwanya na bomoi na yo.—Ezera 7:10.

Omituna mituna ntango ozali kotánga Biblia to mikanda oyo elimbolaka yango. Na ndakisa: ‘Makambo oyo nayekoli ete-yi ngai nini mpo na Yehova? Na ndenge nini eyokani na motó ya likambo ya Biblia? Ndenge nini nakoki kosalela makanisi yango mpo na kosalisa basusu?’

Manyolá makambo ozali koyekola. Zwá mwa ntango ya kokanisa makambo oyo outi koyekola. Omituna boye: ‘Yango esali ete namiyoka ndenge nini? Mpo na nini namiyoki bongo? Na ndenge nini eyokani na makambo nakutaná na yango, oyo nazali kokutana na yango lelo, to oyo nakokutana na yango na mikolo ezali koya? Ndenge nini nakoki kosalela mitinda oyo ya Biblia to toli oyo na bomoi na ngai?’ (Yobo 23:5; Nze-mbo 49:3) Ntango ozali komanyola, talá soki okoki kolimbola ntina oyo Yehova ayebisaka basaleli na ye báboya makambo mosusu. To kanisá na makama oyo ekoki kobima soki moto oyo ozali kotánga lisolo na ye asalaki makambo ndenge mosusu.—Kolimbola Mibe-ko 32:28, 29.

Salelá makanisi na yo ntango ozali kotánga. Na ndakisa, okoki komona na makanisi ntango oyo bandeko ya Yozefe batekaki ye epai ya Bayishimaele? (Ebandeli 37:18-28) Na makanisi ozali komona nini, koyoka nini, mpe koyoka nso-lo ya nini? Omitya na esika ya bato oyo ozali kotánga lisolo na bango. Makanisi mpe mayoki na bango ezalaki nini? Ntango ozali kosalela makanisi na yo, boyekoli na yo ekozala lisusu na ntina mingi.

Salelá bisaleli mpo na koyekola oyo ebongiseli ya Yehova ebimisaka, yango ekosala ete osepele kosala bolukiluki. Yekolá ndenge ya kosalela bisaleli oyo ezali na monoko na bino, ezala na pape to na Internet. Kokakatana te kose-nga lisalisi mpo osalela bisaleli yango na ndenge ebongi. Na ndakisa, *Index des publications des Témoins de Jéhovah* to *Buku ya bolukiluki mpo na Batatoli* ya Yehova ekosalisa yo omona makambo oyo ekomamá mpo na lisolo boye to boye mpe elimbolaka baverse mingi ya Biblia. Salelá ba apendiseli ya *Biblia*—*Libongoli ya Mokili ya Sika* soki ezali na monoko oyo okoki kotánga. Yango ezali na makambo ya ntina na oyo etali bisika, kolandana ya badati, bimekeli, mpe makambo mosusu.

Zongelá na mokuse makambo ya nti-na. Yango ekosalisa yo obosana te makambo oyo outi koyekola. Likambo ya malamu koleka, sololá na bato makambo oyekoli. Omoni likambo moko oyo okoki kosalela na mosala ya kosakola? Soki osaleli batoli oyo, okobosana te makambo ya ntina, mpe basusu bakozwa matomba na boyekoli na yo.

Soki mwasi ná mobali oyo babalani te balekisi butu mobimba elongo kozanga ntina oyo ebongi, yango emonisi nde ete lisumu esalemi mpe bankulutu basengeli kosambisa bango?

■ Εε, kolekisa butu mobimba elongo kozanga ntina oyo ebongi ezali mpenza komonisa ete pite esalemaki. Soki bantina oyo ebongi ezali, esengeli kosala komite ya kosambisa.—1 Bakorinti 6:18.

Lisangani ya bankulutu basengeli kotalela malamumalamu makambo nyonso mpo na kokata soki esengeli kosala komite ya kosambisa. Na ndakisa, bandeko yango bakolisaki lolango na boninga na bango? Bankulutu bapesaki bango toli liboso mpo na etamboli na bango? Nini esali ete bálekisa butu elongo? Babongisaki makambo liboso? Likambo mosusu ya kosala ezalaki te, to likambo moko esalemaki oyo elekaki bango motó, na ndakisa, likambo moko oyo ekalami te esalemaki oyo esalaki ete bázala na likambo mosusu ya kosala te kaka kolekisa butu elongo? (Mosakoli 9:11) Balalaki esika nini? Makambo nyonso ezalaka ndenge moko te, na yango makambo mosusu oyo bankulutu bataleli ekoki kosala ete ekateli ezala ndenge moko te.

Nsima ya kotalela makambo nyonso, bankulutu bakokata soki esengeli kosala komite ya kosambisa.

